

2026.

3-4.

BŰNÖZÉSFÖLDRAJZI KÖZLEMÉNYEK

VII. évfolyam 3-4. szám

2026. augusztus

ISSN 2732-1347

Baksa László: A kiberbűnözés földrajzi koncentrációja és bűnüldözési jelentősége

Farkasné Sármány Vivien: A közösségi média hatása a fiatalkori bűnözés térbeli koncentrációjára – TikTok-trendek és új városi hotspotok megjelenése

Kovács-Sulyok Alexandra: Távolság és visszaesés: a centralizált pártfogói felügyelet kriminológiai kockázatai és a helyi prevenció lehetőségei

Kővári Alexandra: Ellátási láncok és bűnözési hotspotok – A szervezett bűnözés térbeli mintázatai az Európai Unióban

Sivadó Máté – Kiss Sándor: Börtön vs. Rehabilitáció: A nagy amerikai tévút, és annak térbeli tanulságai

Hírek a bűnözésföldrajz hazai és nemzetközi világából

BŰNÖZÉSFÖLDRAJZI KÖZLEMÉNYEK

A MAGYAR RENDÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSASÁG ÉS A
NEMZETKÖZI BŰNÖZÉSFÖLDRAJZI SZÖVETSÉG
TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA

VII. ÉVFOLYAM / 3-4. SZÁM / 2026. AUGUSZTUS

A Bűnözésföldrajzi Közlemények a Magyar Rendészettudományi Társaság és a Nemzetközi Bűnözésföldrajzi Szövetség tudományos és lektorált folyóirata

Szerkesztőbizottság elnöke:

MÁTYÁS SZABOLCS Ph.D. habil. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)

Szerkesztőbizottság tiszteletbeli elnöke:

SALLAI JÁNOS Ph.D. egyetemi tanár (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)

Főszerkesztő:

TIHANYI MIKLÓS Ph.D. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)

Szerkesztőbizottság:

BALLÁNE FÜSZTER ERZSÉBET Ph.D. professzor emerita (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), BARABÁS ANDREA TÜNDE Ph.D. egyetemi tanár (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), BÓI LÁSZLÓ Ph.D. tanársegéd (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), CIELESZKY PÉTER Ph.D. egyetemi adjunktus (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), BUJDOSÓ ZOLTÁN Ph.D. egyetemi tanár (Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem), CONSTANTIN -VASILE ȚOCA Ph.D. adjunktus (University of Oradea /Nagyvárad/, Románia), CSABA ZÁGON Ph.D. (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), FARKAS JOHANNA Ph.D. habil. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), IGÉNYES LÁSZLÓ Ph.D. adjunktus (Academy of the Police Force in Bratislava /Pozsony/, Szlovákia), KELLER KRISZTINA Ph.D. habil. egyetemi docens (Budapesti Corvinus Egyetem), KISS TIBOR Ph.D. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), KOVÁCS TIBOR Ph.D. habil. tud. főmunkatárs (Magyar Agrár- Élettudományi Egyetem), MAJOR RÓBERT Ph.D. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), MÉSZÁROS EDINA LILLA Ph.D. docens (University of Oradea /Nagyvárad/, Románia), NEMERKÉNYI ZSOMBOR Ph.D. egyetemi docens, NYITRAI ENDRE Ph.D. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), PISKÓTI-KOVÁCS ZSUZSA Ph.D. adjunktus (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem), PÖDÖR ANDREA Ph.D. habil. egyetemi docens (Óbudai Egyetem), SIVADÓ MÁTÉ Ph.D. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), SZABÓ ANDREA Ph.D., SZABADOS GYÖRGY Ph.D. habil. egyetemi docens (Debreceni Egyetem), SZABÓ KRISZTIÁN Ph.D. egyetemi docens (Debreceni Egyetem), TÓTH ANTAL Ph.D. egyetemi docens (Eszterházy Károly Katolikus Egyetem), TÓTH NIKOLETT ÁGNES Ph.D. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), ÜRMÖSNÉ SIMON GABRIELLA Ph.D. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem), VASVÁRI MÁRIA Ph.D. egyetemi adjunktus (Debreceni Egyetem), VÁRI VINCE Ph.D. egyetemi docens (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)

Technikai szerkesztő: VAJDA ENDRE (Nemzeti Közzolgálati Egyetem)

Nyelvi lektor: ÜRMÖSNÉ DR. SIMON GABRIELLA Ph.D.

Szerkesztőség: 1089 Budapest, Diószegi Sámuel u. 38-42.

criminalgeography@gmail.com

VII. évfolyam, 2026/3-4. szám

A kiadvány logója Forró Antal alkotása

Megjelenik évente négy alkalommal.

TARTALOMJEGYZÉK

Lectori Salutem.....	7
Baksa László: A kiberbűnözés földrajzi koncentrációja és bűnüldözési jelentősége.....	9
Farkasné Sármány Vivien: A közösségi média hatása a fiatalkori bűnözés térbeli koncentrációjára – TikTok-trendek és új városi hotspotok megjelenése.....	21
Kovács-Sulyok Alexandra: Távolság és visszaesés: a centralizált pártfogói felügyelet kriminológiai kockázatai és a helyi prevenció lehetőségei.....	29
Kővári Alexandra: Ellátási láncok és bűnözési hotspotok – A szervezett bűnözés térbeli mintázatai az Európai Unióban.....	41
Sivadó Máté – Kiss Sándor: Börtön vs. rehabilitáció: A nagy amerikai tévút , és annak térbeli tanulságai.....	51
Hírek a bűnözésföldrajz hazai és nemzetközi világából.....	67

Lectori Salutem!

Tisztelt Olvasó!

A 2026. évi 3-4. lapszámunk tanulmányai rendkívül széles spektrumon mozognak, bemutatva, hogy a fizikai és a virtuális tér határai miként mosódnak el, és a földrajzi távolságok hogyan alakítják át a bűnözési kockázatokat, valamint a reintegráció folyamatát.

A digitalizáció és a virtuális térhasználat térnyerését állítja fókuszba Baksa László és Farkasné Sármány Vivien egy-egy hiánypótló írása. *Baksa László* a kiberbűnözés földrajzi eloszlását és a bűnüldözésben betöltött szerepét elemzi, *Farkasné Sármány Vivien* pedig a közösségi média, különösen a TikTok fiatalok térhasználatára gyakorolt hatását vizsgálja.

A hazai büntetés-végrehajtás és pártfogás adminisztratív-földrajzi kérdéseit feszegeti Kovács-Sulyok Alexandra dolgozata. A szerző a centralizált pártfogói felügyelet kriminológiai kockázatait vizsgálja kistéleplési környezetben, bevezetve a „reintegrációs sivatag” fogalmát. Bemutatja, hogy a kötelező nagyvárosi megjelenések és a földrajzi távolságok miként nehezítik meg a szabadult elítéltek társadalmi reintegrációját, és hogyan növelhetik akaratlanul is a visszaesés kockázatát.

A globális és makroregionális folyamatok iránt érdeklődők számára nyújt értékes elemzést Kővári Alexandra írása, amely az Európai Unió ellátási láncait és a szervezett bűnözés térbeli mintázatait vizsgálja. A szerző rávilágít arra, hogy a modern logisztikai rendszerek és a schengeni övezet nyitottsága miként válnak a nemzetközi bünszervezetek működési terévé.

Végezetül, globális összehasonlító perspektívát nyújt Sivadó Máté és Kiss Sándor közös tanulmánya, amely az amerikai büntetés-végrehajtás elmúlt hetven évének kriminálpolitikai fordulatait elemzi. Az írás a punitív szemléletű tömeges bebörtönzés amerikai „tévútját” állítja szembe a rehabilitációs törekvésekkel, és levonja azokat a térbeli és strukturális tanulságokat, amelyek a hazai büntetés-végrehajtás számára is megfontolandó tanulságokkal szolgálnak.

Amennyiben bármilyen észrevétele vagy javaslata van a folyóirattal kapcsolatban, úgy kérjük, hogy azt írja meg a Szerkesztőbizottság részére!

A folyóirat olvasásához kellemes időtöltést kívánok!

Ürmösné Dr. Simon Gabriella
a Szerkesztőbizottság tagja

A kötet szerzői:

BAKSA LÁSZLÓ r. alezredes, mesteroktató (Nemzeti Közszerológálati Egyetem)

FARKASNÉ SÁRMÁNY VIVIEN magánnyomozó, egyetemi hallgató (Debreceni Egyetem)

KOVÁCS-SULYOK ALEXANDRA egyetemi hallgató (Debreceni Egyetem)

KISS SÁNDOR r. alezredes, kapitányságvezető (Komáromi Rendörkapitányság)

KÖVÁRI ALEXANDRA közgazdász, egyetemi hallgató (Kodolányi János Egyetem)

SIVADÓ MÁTÉ Ph.D. r. alezredes (jur.), egyetemi docens (Nemzeti Közszerológálati Egyetem)

A kötet lektorai:

BÓI LÁSZLÓ Ph.D. r. alezredes (jur.), tanársegéd (Nemzeti Közszerológálati Egyetem)

KISS TIBOR Ph.D. r. alezrdes, egyetemi docens (Nemzeti Közszerológálati Egyetem)

MIKLÓSI MÁRTA Ph.D. (jur.) adjunktus (Debreceni Egyetem)

NYITRAI ENDRE Ph.D. r. alezredes (jur.), egyetemi docens (Nemzeti Közszerológálati Egyetem)

SIVADÓ MÁTÉ Ph.D. r. alezredes (jur.), egyetemi docens (Nemzeti Közszerológálati Egyetem)

TIHANYI MIKLÓS Ph.D. r. alezredes (jur.), egyetemi docens (Nemzeti Közszerológálati Egyetem)

VÁRI VINCE Ph.D. r. alezredes (jur.), egyetemi docens (Nemzeti Közszerológálati Egyetem)

Dr. Baksa László r. alezredes, mesteroktató

Nemzeti Közzolgálati Egyetem

*baksa.laszlo@uni-nke.hu***A KIBERBŰNÖZÉS FÖLDRAJZI KONCENTRÁCIÓJA ÉS
BŰNÜLDÖZÉSI JELENTŐSÉGE****Absztrakt**

A tanulmány a kiberbűnözés és a bűnöldözési aktivitás, valamint az ehhez kapcsolódó joghatóságok földrajzi eloszlásának legújabb szakirodalmát tekinti át, különös hangsúlyt fektetve a joghatósági kihívásokra és a jövőbeli kutatási irányokra. A cikk bemutatja a globális kiberbűnözési térkép főbb jellemzőit, a bűncselekmények területi koncentrációját meghatározó társadalmi-gazdasági és politikai tényezőket, a délkelet-ázsiai csalási-átverős komplexumok (scam compound) jelenségét, az államhatárokon átvélő bűnöldözés jogi akadályait, valamint az ezek leküzdésére irányuló nemzeti és nemzetközi válaszlépéseket. A tanulmány megállapítja, hogy a kiberbűnözés látszólagos határtalansága ellenére a köz és szakmai hiedellel ellentétben erősen koncentrált földrajzi mintázatokat mutat, és hogy a jelenlegi jogszabályi keretek alapvető reformra szorulnak – a technológia fejlődés üteme miatt – ahhoz, hogy a bűnöldöző szervek hatékonyan vehessék fel a harcot a transznacionális kiberbűnözéssel.

Kulcsszavak: kiberbűnözés, földrajzi eloszlás, joghatóság, bűnöldözés, Budapesti Egyezmény, Hanoi Egyezmény, délkelet-ázsiai scam compound-ok, digitális kriminalisztika, mesterséges intelligencia

1. Bevezetés

A kiberbűnözés a XXI. század egyik meghatározó biztonsági kihívásává vált (Farkas-Sallai 2021). A globális gazdasági károk becslései évente a százmillió dolláros nagyságrendtől több ezer milliárd dollárig terjednek, érintve magánszemélyeket, vállalatokat, kritikus infrastruktúrákat egyaránt. A kiberbűnözés azonban – mérete és hatása ellenére – részben láthatatlan jelenséggé vált: az elkövetők rendszeresen elfedik fizikai tartózkodási helyüket VPN-ek, a Tor-hálózat és feltört proxyszerverek segítségével, miközben az áldozatok teljesen más joghatóság alá tartozhatnak. Ez a térbeli és fizikai szétkapcsoltság – elkövető,

infrastruktúra és sértett között – jelentős kihívást jelent mind a kriminológia, mind a rendészeti gyakorlat számára.

Jelen tanulmány a kiberbűnözés földrajzi eloszlásával és az erre adott bűnüldözési válaszokkal foglalkozó legújabb akadémiai és szakpolitikai kutatások szintézisét nyújtja. A 2023 és 2026 között megjelent empirikus vizsgálatokra, jogi elemzésekre, fenyegetettségi-hírszerzési jelentésekre és bibliometriai felmérésekre támaszkodva a cikk öt tematikus egységre épül.

2. Tematikus vizsgálat

2.1. A kiberbűnözés globális földrajzának feltérképezése

A kiberbűnözés-földrajz területén az elmúlt évek legjelentősebb tudományos hozzájárulása a World Cybercrime Index (WCI – Globális Kiberbűnözési Index), amelyet Bruce és munkatársai (2024) a PLoS ONE folyóiratban publikáltak. A WCI egy 2021 márciusa és októbere között lefolytatott szakértői felmérés eredménye: a világ vezető kiberbűnözés-felderítési és hírszerzési szakértőit kérték fel arra, hogy öt fő kiberbűnözési kategória vonatkozásában jelöljék meg és rangsorolják azokat az országokat, amelyeket az egyes bűncselekménytípusok legjelentősebb forrásainak tartanak. Az index Oroszországot, Ukrajnát, Kínát, az Egyesült Államokat és Nigériát sorolja az élmezőnybe.

Chen és munkatársai (2023) kiegészítő kvantitatív megközelítést alkalmaztak: nagyszabású technikai támadásadatok segítségével modellezték a kiberbűnözés globális eloszlását. Eredményeik – amelyeket a Humanities and Social Sciences Communications folyóiratban tettek közzé – megerősítik, hogy a kiberbűnözés nem egyenletesen oszlik el a világon, hanem korlátozott számú országban és régióban koncentrálódik. A szerzők erős összefüggést mutatnak ki a kiberbűnözés prevalenciája és a geográfiai, gazdasági, politikai és társadalmi tényezők komplex együttese között.

Szubnacionális szinten az FBI Internetes Bűnügyi Panaszközpontjának (IC3) 2024-es éves jelentése a sértetti veszteségek feltűnő területi koncentrációját dokumentálja az Egyesült Államokon belül. Kalifornia, Texas és Florida a legmagasabb panaszszámot és összesített veszteséget mutatta fel. Az USA összes kiberbűnözési vesztesége 2024-ben elérte a 16,6 milliárd USD-t – ami 33 százalékos növekedés 2023-hoz képest. A kriptovalutával kapcsolatos visszaélések önmagukban 9,3 milliárd USD veszteséget okoztak, ami éves szinten 66 százalékos emelkedést jelent. Szükséges megemlíteni, hogy ezek az elemzések még nem alkalmazhatták az új technológiai lehetőségeket az internet hálózati forgalmának figyelésére.

2.2. A területi koncentráció társadalmi-gazdasági és politikai faktora

A kiberbűnözési elkövetés területi koncentrációja nem magyarázható elsősorban technológiai okokkal. Lusthaus és munkatársai, valamint Chen és munkatársai egyaránt rámutatnak, hogy a társadalmi-gazdasági körülmények – köztük a magas ifjúsági munkanélküliség, a gyenge jogállamiság, a korlátozott gazdasági lehetőségek és a speciális informatikai oktatási infrastruktúra jelenléte – kulcsszerepet játszik a nemzeti kiberbűnözési ökoszisztémák kialakulásában. Azok az országok, amelyek képzett, de alulfoglalkoztatott műszaki munkaerővel rendelkeznek és gyenge szabályozási környezetben működnek, visszatérően jelentős forrásai egyes kiberbűnözési típusoknak.

A politikai instabilitás, valamint az állami tolerancia vagy bűnrészsége szintén alakíthatja a területi mintázatokat. Több kutatás rámutat, hogy egyes kiberbűnözési ökoszisztémák kifejezett vagy hallgatólagos állami védelem mellett fejlődtek ki, létrehozva azt, amit a jogi irodalom menedék jurisdikciónak (safe haven-nek) nevez – olyan térségeket, ahol a nemzetközi bűnüldözési intézkedések blokkolva vannak, vagy ahol a helyi hatóságoknak nincs kapacitásuk vagy politikai akaratuk a cselekvéshez.

2.3. Délkelet-Ázsiai esettanulmány a földrajzilag koncentrált ökoszisztémák tanulmányozásához

A földrajzilag koncentrált kiberbűnözés talán legdramatikusabb kortárs példája a délkelet-ázsiai átverős-csalás komplexumok (scam compound) hálózata, amely Kambodzsában, Mianmarban, Laoszban, Thaiföldön, Vietnamban és a Fülöp-szigeteken terjedt el. Ezek az operációk, amelyek online befektetési és romantikus csalásra (közismert nevén disznóvágás – sha zhu pan) szakosodtak, egy új és aggasztó modellt képviselnek: a kiberbűnözést fizikai, sokszor megerősített komplexumokból hajtják végre, olyan munkaerővel, amelynek tagjai között rendszerint kényszermunkásként fogva tartott, emberkereskedelemben érintett személyek is vannak.

Az ENSZ Kábítószer- és Bűnözés Elleni Hivatal becslése szerint, 2023 augusztusában több tucat ország állampolgárát, mintegy 220 000 személyt tartottak fogva kényszermunkásként a kambodzsai átverő központokban. Az Egyesült Államok Békeintézete (USIP) a sha zhu pan-típusú visszaélések globális bevételét 2023-ban 63,9 milliárd USD-ra becsülte, amelynek oroszánrészét Mianmar, Kambodzsza és Laosz produkálta. Az USCC megállapította, hogy az amerikai állampolgárok 2024-ben konzervatív becslés szerint 5 milliárd USD-t veszítettek ilyen visszaélések miatt – ez 42%-os növekedés.

Konkrét földrajzi gócpontokat azonosítottak: a mianmari Kayin államban lévő KK Park és a laoszi Aranytriangulum Különleges Gazdasági Övezet (GTSEZ) a sha zhu pan műveletek legfőbb csomópontjaiként emelkedtek ki. Soares és munkatársai (2025) kvalitatív metasztézise megerősíti az átverős komplexumok széles ázsiai földrajzát, és strukturális összefüggést mutat ki a szervezett emberkereskedelemmel és a kényszermunka jelenségével. Ez a modell a földrajzi kriminológia szempontjából azért figyelemre méltó, mert egyértelmű térbeli szétválasztást teremt az elkövetők, az operatív infrastruktúra és az áldozatok között: az átverős munkások egy régió elszigetelt fizikai komplexumaiból dolgoznak, miközben az áldozatok elsősorban magas jövedelmű, erős digitális adaptációjú országokban élnek (USA, Egyesült Királyság, Kanada, Ausztrália, Szingapúr, India).

2.4. Joghatósági kihívások és bűnüldözési válaszok

2.4.1. A joghatóság alap problémái a kibertérben

A kiberbűnözés rendészeti kezelésének alapvető kihívása a joghatóság kérdése. Curtis és Oxburgh (2023) brit rendőrségi tanulmánya, amely rámutat arra, hogy még egyetlen nemzeti rendszeren belül is súlyos bizonytalanság övezi azt, hogy melyik szerv viseli a nyomozati felelősséget, ha az áldozatok/sértettek, a gyanúsítottak és az igénybe vett technológiai infrastruktúra különböző helyszínekhez köthetők. A kiberbűnözés esetén egy bűncselekmény elkövetési helye, a sértett tartózkodási helye, a felhasznált szerverek helyszíne, valamint az elkövető fizikai tartózkodási helye más-más jogrendbe eshet, és ezek egyidejűleg relevánsak lehetnek az eljárásindítás szempontjából. Ezt a joghatóságot egyes országok eltérően szabályozzák így kollíziók is felléphetnek a transznacionális bűncselekmény jelleg miatt.

A hagyományos bűnügyi együttműködés alapját képező területiség elve a kibertérben részben elveszíti értelmét. Egy adathalász-kampány esetén például az elkövető Kelet-Európában tartózkodik, a command-and-control szerver Délkelet-Ázsiában üzemel, az áldozatok pénzeszközeit nyugat-afrikai pénzügyi számlákra irányítják, míg a végső haszonélvező egy karibi adóparadicsomban van bejegyezve. Ilyen esetekben sem az egységes eljárási joghatóság megállapítása, sem a bizonyítékszerzés nem oldható meg egyetlen állam eszközeivel. Ez az alapvetés hazánk esetében is igaz, ezért a nyomozó hatóságok hatásköri és illetékességi szabályai nehezen interpretálhatók és alkalmazhatóak.

2.4.2. A Budapesti Egyezmény keretei és korlátai a szabályozásban

A kiberbűnözés elleni nemzetközi jogi együttműködés egyik legfontosabb hatályos eszköze az Európa Tanács 2001-es Budapesti Egyezménye a számítástechnikai bűnözésről (ETS No. 185), amelyhez 2026 elejéig 68 ország csatlakozott. Az egyezmény egységes fogalommeghatározásokat vezet be, meghatározza az anyagi jogi bűncselekményeket, és eljárási kereteket ad az elektronikus bizonyítékok gyors biztosításához.

Singh és munkatársai (2024) azonban rámutatnak az egyezmény súlyos hiányosságaira: a fogalommeghatározások értelmezése tagállamonként eltér; a kölcsönös jogsegély (MLAT) mechanizmusok lassúak – az átlagos eljárási idő 10–18 hónap, miközben a digitális bizonyítékok ennél sokkal gyorsabban semmisülhetnek meg. A nem csatlakozó államok – köztük Kína és Oroszország – esetében az egyezmény mechanizmusai egyáltalán nem alkalmazhatók.

A Budapesti Egyezmény 2022-ben elfogadott második kiegészítő jegyzőkönyve (Second Additional Protocol) igyekszik kezelni ezeket a hiányosságokat: lehetővé teszi a felhőalapú adatokhoz való közvetlen hozzáférést külföldi szolgáltatóktól, bevezeti a sürgős adatmegőrzési kérelmek rendszerét. A protokoll hatálybalépése és ratifikációja azonban még folyamatban van, ami továbbra is nehezítő tényező. Ezeket az akadályokat kívánja az INTERPOL és EUROPOL egy elemző egységei áthidalni az elemző központjaik léterhozásával.

2.4.3. Három, rendszer szintű jogi keresztmetszet

A nemzetközi szakirodalom egyik releváns szaklapja az International Journal of Cyberlaw and Cybercrime IJCLCC (2026) három fő jogi szűk keresztmetszetet azonosít, amelyek szisztematikusan akadályozzák a hatékony transznacionális bűnüldözést:

a) Az adatszuverenitás és a területen kívüli adathozzáférés konfliktusa

Az elektronikus bizonyítékok jellemzően több joghatóságban elhelyezett szervereken tárolódnak. Az érintett állam beleegyezése nélkül végrehajtott adathozzáférés sérti a területi szuverenitást, az azt megkövető MLAT-eljárás viszont hónapokig tarthat, amely idő alatt a bizonyítékok törlésre kerülhetnek.

b) A digitális bizonyítékok elfogadhatóságára vonatkozó egységes protokollok hiánya

Az egyes jogrendszerek eltérő követelményeket támasztanak a digitális bizonyítékok hitelességének igazolására, az elektronikus bizonyíték láncolat (chain of custody) dokumentálására. Ami az egyik jogrendszerben elfogadható bizonyíték, a másikban kizárható.

c) A multilaterális szerződések lassú ratifikációs folyamata

A megállapodások megkötése és hatálybalépése közötti időablakok joghatósági menedékeket hagynak fenn a kiberbűnözők számára, amelyeket a szervezett bűnözői hálózatok tudatosan kihasználnak.

d) Az ENSZ Hanoi Egyezménye

Az ENSZ Közgyűlése 2024 decemberében elfogadta az ENSZ kiberbűnözés elleni egyezményét (Hanoi-i Egyezmény), amelyet 2025 októberében Hanoiban írtak alá. Az egyezmény 2026 májusáig 74 aláíró állam részvételével az első globális jogi eszköz, amely kifejezetten a kiberbűnözés elleni bűnüldözési együttműködés előmozdítását és az elektronikus bizonyítékok határokon átnyúló cseréjét célozza. Az egyezmény elfogadása azonban vitatott folyamat eredménye volt. Emberi jogi szervezetek kritizálták, hogy a tárgyalások során az emberi jogi védelmek meggyengültek. Az egyezmény hatálya kiterjed az információs rendszerek elleni bűncselekményekre, az internetes gyermekbántalmazásra, a kibertérben megvalósított pénzmosásra és az elektronikus bizonyítékok gyűjtésére. Lehetővé teszi a gyorsított adatmegőrzési kérélmeket és közvetlenebb jogsegély-mechanizmusokat.

e) Képességbeli szakadékok és a nemzetközi szervezetek szerepe

Tropina (2023) azzal érvel, hogy a nemzetközi bűnüldözési szervezetek – elsősorban az Interpol és az Europol – kritikus, de alulfinanszírozott szerepet játszanak az államok közötti képességbeli szakadékok áthidalásában. Az Afrika Kiberbűnözés-ellenes Hulláma (Africa Cyber Surge) művelet 14 afrikai ország részvételével mintegy 1000 kibertámadáshoz kötött hálózati infrastruktúrát azonosított és közel 200 gyanúsítottat tartóztattak le – miközben a résztvevő országok technikai kapacitásbeli egyenlőtlenségei számos ponton akadályozták a koordinációt. Az adatok és a hírszerzési információk megosztása továbbra is töredékes a nemzeti ügynökségek, a magán és üzleti szektor szereplői és a nemzetközi szervek között, ami olyan aszimmetriákat teremt, amelyeket a jól szervezett bűnhálózatok előnyükre fordítanak.

Különösen súlyos problémát jelent, hogy a globális kiberbűnözési ökoszisztéma legfőbb forrás országainak többsége nem tagja a Budapesti Egyezménynek.

f) technológiai eszközök a bűnüldözés szolgálatában

Az azonosítási-detektálási és nyomozati nehézségek enyhítésére egyre több ígéretes technológiai megközelítés áll rendelkezésre. A blokklánc-alapú tranzakciók nyomon követhetősége – amellyel kriptovaluta-analitikai cégek (Chainalysis, Elliptic) foglalkoznak – lehetővé teszi az illegális pénzáramlások visszakövetését. A gépi tanulás alapú anomália detekciós rendszerek a pénzügyi szektor és az internetes platformok szintjén képesek előre azonosítani a szervezett átverési-csalási kampányokat jelző mintázatokat. A mesterséges intelligencia digitális kriminalisztikai alkalmazásai is fejlődnek: az automatizált bizonyítékfeltárás, a természetes nyelvű feldolgozás alapú kommunikáció-elemzés és a viselkedési biometria mind hozzájárulhatnak az attribúciós képességek erősítéséhez. Az IJRSI (2025) bibliometriai elemzése megerősíti, hogy az AI-alapú bűnüldözési eszközök és az IoT kriminalisztika jelenleg a leggyorsabban növekvő alprogramterületek.

3. Következtetések és a kutatás irányai

3.1. megállapítások összegzése

Az áttekintett kutatások egyértelműen bizonyítják, hogy a földrajzi tényezők alapvető szerepet játszanak mind a kiberbűnözés eredetének, mind hatásainak megértésében. A digitális bűnözés látszólagos határnélküliség ellenére az empirikus bizonyítékok következetesen azt mutatják, hogy az elkövetés meghatározott országokban és régiókban koncentrálódik. Ugyanakkor az elkövetők, áldozatok és digitális infrastruktúra közötti térbeli kapcsolat olyan új joghatósági kihívásokat teremtett, amelyek megoldására a meglévő jogi keretek gyökeresen alkalmatlanok. A kiberbűnözés egyszerre jelenik meg globálisan eloszlott és lokálisan koncentrált jelenségként. Globálisan eloszlott abból a szempontból, hogy egyetlen bűncselekmény elkövetési folyamata több kontinensen átívelhet; lokálisan koncentrált abból a szempontból, hogy az elkövetői bázis, az operatív infrastruktúra és a specifikus bűncselekménytípusok szisztematikusan visszatérő földrajzi mintázatokat mutatnak.

3.2. kutatási hiányok és lehetőségek

A rendelkezésre álló szakirodalom tanulmányozása alapján hat kiemelt kutatási hiány mutatható ki jelenleg a kiberbűnözés földrajzi relevanciáinak vizsgálatában.

a) A mérési módszertan fejlesztése

A szakértői felmérések és a technikai támadás adatok vizsgálata egyaránt jelentős korlátokkal rendelkezik. Több adatforrást kombináló módszertani triangulációs megközelítésekre van szükség, amelyeknek célja a torzítások kiküszöbölése, az eredmények validálása és a jelenség mélyebb, többdimenziós megértése.

b) A földrajzi elszigeteltség és a gyenge kormányzás összefüggése

A délkelet-ázsiai scam compound jelenség rámutat, hogy a fizikai elszigeteltség, a gyenge állami kapacitás és az esetleges állami bűnrészesség kombinációja a kiberbűnözés egy teljesen új modelljét hozta létre.

c) Az emberkereskedelem és a kiberbűnözés metszéspontja

Az átverős komplexumokban alkalmazott kényszermunka egy olyan dimenzió, amelyet a kriminológiai szakirodalom eddig alul reprezentált. Az áldozatvédelmi, bűnüldözési és szakpolitikai következmények feltárása külön kutatási programot igényelhetnek. Ennek volumene nyilvánvalóan változhat hiszen a mesterséges intelligencia az elkövetési módszerek eszköztárában is változást hozott és minimális értékre szorította a humán erőforrás szükségletet.

d) A Mesterséges Intelligencia és a mélyhamisítás (deepfake) hatása a viktimizáció földrajzára

A mesterséges intelligencia által generált tartalmak alapvetően megváltoztatják a célzott áldozatok körét és a hatékony célzás földrajzi logikáját. E területen az empirikus kutatás még gyerekcipőben jár.

e) A magánszektor szerepe a bűnüldözési ökoszisztémában

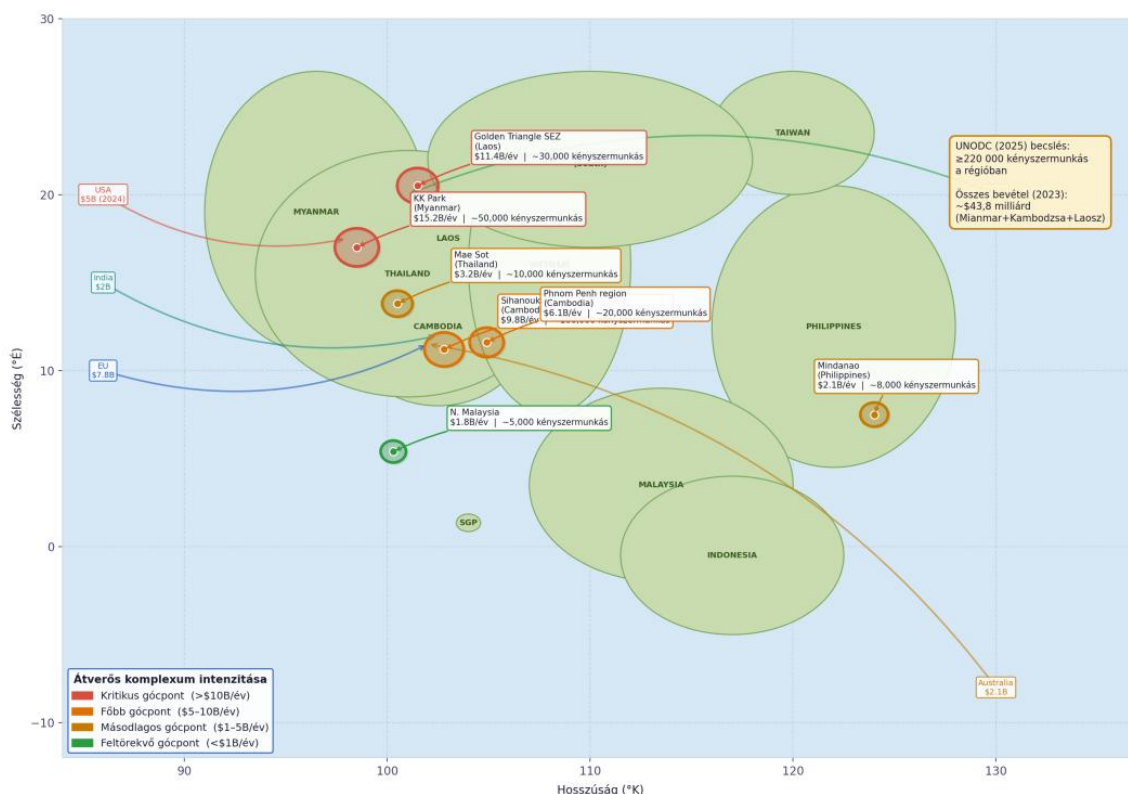
A kriptovaluta-analitikai cégek, a nagy platformszolgáltatók és a pénzügyi hírszerzési vállalkozások egyre nagyobb szerepet játszanak a kiberbűnözők azonosításában - sok esetben megelőzve az állami szerveket.

f) A kisebb és közepes jövedelmű országok viktimizációja. A meglévő kutatások erősen nyugati adatforrásokra támaszkodnak. A globális tér kiberbűnözési áldozattá válásának mintázatai és a helyi bűnüldözési kapacitások korlátai kevésbé kutatottak.

3.3. szakpolitikai ajánlások

A Mutual Legal Assistance Treaty (MLAT) rendszerek reformja: A kölcsönös jogsegélyi mechanizmusok digitális korba adaptálása elengedhetetlenné vált. A gyorsított eljárások, az automatizált kérelmek és az elektronikus bizonyítékokra vonatkozó egységes befogadási sztenderdek bevezetése az egyik legsürgetőbb reformterületté vált a napjainkra az adatkérések volumene miatt.

Mesterséges Intelligencia alapú kriminalisztikai sztenderdek: Az MI-eszközök által feltárt bizonyítékok jogi elfogadhatóságára vonatkozó globálisan egységes protokollok kidolgozása lehetővé tenné, hogy a technológiai fejlődés valóban erősítse a büntetőeljárások hatékonyságát. Ezeknek a sztenderdeknek a kidolgozása az új eszközök és módszerek létrehozásával kezdődik. Az 1. ábra tartalmazza a statisztikai adatok mély elemzéséből származtatott gócközpontok kimutatását. Ez a mesterséges intelligencia támogatással létrehozott adattábla már alkalmas a vektoriális elemzésekre. Ez az elemzési módszer teszi lehetővé azt, hogy az összegyűjtött adathalmazokat vektorokként és mátrixokként kezeljük. Ezáltal lehetővé tesszük a komplex többdimenziós változók közötti kapcsolatok és mintázatok kimutatását.

Prepared for: Dr. László BAKSA | Ludovika University of Public Service, 2026

1. ábra: Délkelet-Ázsia: Kiberbűnözés Átverős Komplexumok Gócpontjai

Forrás: UNODC 2025, Global Initiative 2025, CYFIRMA (2025), USIP (2024), Chainanalysis (2024), USCC (2025) alapján saját szerkesztés

Közsféra-magánszféra adatmegosztási keretrendszerek: Olyan strukturált információ technológiai platformok kialakítása, amelyek lehetővé teszik a bűnüldöző szervek és a technológiai ipar közötti valós idejű adatmegosztást, az adatvédelmi normák betartása mellett.

4. Záró gondolatok

A kiberbűnözés földrajzának kutatása ma még fiatal tudományterületnek számít, de rendkívül gyorsan fejlődik. A rendelkezésre álló bibliometriai adatok (IJRSI, 2025) szerint a 2024-es év az akadémiai termelés csúcspontját jelentette. A mesterséges intelligencia, a gépi tanulás és az IoT kriminalisztika dominálni fogja a közeli jövő kutatási programjait – de ezek csak akkor válnak hatékony bűnüldözési eszközökké, ha az intézményi, jogi és politikai keretek is alkalmazkodnak.

Végső soron a kiberbűnözés ellen nem vívható meg győztes harc egyetlen állam eszközeivel. A transznacionális elkövetési struktúrák transznacionális bűnüldözési válaszokat igényelnek – amelyek alapja a valódi politikai elkötelezettség, a jogszabályi harmonizáció, a technológiai kapacitásfejlesztés és a köz-magán szféra együttműködés. Ez a megállapítás nemcsak a globális nagyhatalomra, hanem a közép-európai közepes méretű államokra is egyformán érvényes.

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem Kiberbűnözés Elleni Tanszékének laboratóriumfejlesztési programja – amely az MI és VR technológiák rendészeti képzésbe való integrálását tűzte ki célul – példa értékű válasz lehet a bibliometriai elemzés által igazolt globális trendekre vagyis az egyszerű digitális kriminalisztikától az intelligens, adatközpontú és szimulációalapú nyomozó képzés felé való elmozdulásra.

Felhasznált irodalom

- Bruce, M. – Lusthaus, J. – Kashyap, R. – Phair, N. – Varese, F. (2024): Mapping the global geography of cybercrime with the World Cybercrime Index. PLoS ONE 19(4): e0297312. DOI: 10.1371/journal.pone.0297312
- Chen, S. – Hao, M. – Ding, F. – Jiang, D. – Dong, J. – Zhang, S. – Guo, Q. – Gao, C. (2023): Exploring the global geography of cybercrime and its driving forces. Humanities and Social Sciences Communications 10(1): 71. DOI: 10.1057/s41599-023-01560-x
- Curtis, J. – Oxburgh, G. (2023): Understanding cybercrime in real world policing and law enforcement. The Police Journal. DOI: 10.1177/0032258X221107584
- CYFIRMA (2025): Pig Butchering Scams: Cybercrime Threat Intelligence. <https://www.cyfirma.com/research/pig-butcher-scams-cybercrime-threat-intelligence/>

- Farkas J. – Sallai J. (2021): 21st Century Challenges and Solutions in the Light of History. Security Horizons, 2(4): 273-279.
- FBI / IC3 (2025): 2024 Internet Crime Report. Összefoglalás: TRM Labs. <https://www.trmlabs.com>
- Global Initiative Against Transnational Organized Crime (2025): Compound crime: Cyber scam operations in Southeast Asia. <https://globalinitiative.net>
- IJCLCC (2026): Legal Challenges in Combating Cybercrime Across Digital Platforms. International Journal of Cyberlaw and Cybercrime 3(1) https://iaeme.com/Home/article_id/IJCLCC_03_01_001
- IJRSI (2025): Global Research Trends in Policing, Cybercrime, and Digital Forensics (2016-2025). International Journal of Research and Scientific Innovation 12(6) <https://rsisinternational.org>
- Singh, T. et al. (2024): Cybercrime and International Law: Jurisdictional Challenges and Enforcement Mechanisms. African Journal of Biomedical Research 27(3s).
- Soares, A. B. – Lazarus, S. – Button, M. (2025): Human Trafficking and Scam Compounds in Southeast Asia. Deviant Behavior. DOI: 10.1080/01639625.2025.2604138
- Tropina, T. (2023): No country is an island: embracing international law enforcement cooperation. Journal of Cybersecurity. DOI: 10.1080/23738871.2023.2245417
- UNODC (2025): Inflection Point: Global Implications of Scam Centres in Southeast Asia. <https://www.unodc.org>
- USIP (2024): Southeast Asia Web Scams Reach U.S. <https://www.usip.org/publications/2024/08/southeast-asia-web-scams-reach-us-setting-alarms-law-enforcement>
- Egyesült Nemzetek Szervezete (2025): Kiberbűnözés elleni ENSZ-egyezmény (Hanoi-i Egyezmény)

Farkasné Sármány Vivien magánnyomozó, egyetemi hallgató

Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar

*sarmanyvivi@gmail.com***A KÖZÖSSÉGI MÉDIA HATÁSA A FIATALKORI BŰNÖZÉS TÉRBELI
KONCENTRÁCIÓJÁRA TIKTOK-TRENDEK ÉS ÚJ VÁROSI
HOTSPOTOK MEGJELENÉSE****Absztrakt**

A tanulmány a közösségi média, különösen a TikTok fiatalkori devianciára gyakorolt térbeli hatásait vizsgálja. Az online és fizikai tér összekapcsolódásával új típusú városi találkozási pontok és hotspotok jönnek létre. A platformok algoritmusai és a viralitás rendkívül gyorsan képesek tömegeket mozgósítani egy-egy helyszínen. A fiatalok elismertségért folytatott küzdelme az online térből gyakran fizikai konfliktusokba torkollik. Az internet felgyorsítja a rivalizálást, a kommentháborúk pedig gyorsan valós utcai összecsapásokká alakulnak. A virtuálisan terjedő negatív tartalom közvetlenül rontja a lakosság szubjektív közbiztonság-érzetét is. Bizonyos városrészek így a valós bűnügyi statisztikáktól függetlenül is stigmatizálódhatnak a médiában. A magyarországi sajátosságok között kiemelkednek a veszélyes urbex videók és a valós idejű live közvetítések. A kutatás hangsúlyozza, hogy a probléma kezelése nem szűkíthető le kizárólag a rendészeti eszközökre. Kulcsfontosságú a digitális tudatosság fejlesztése az iskolákban és az alternatív közösségi terek biztosítása. A bűnözésföldrajznak a jövőben elkerülhetetlenül integrálnia kell a virtuális térhasználat vizsgálatát.

Kulcsszavak: TikTok, közösségi média, térhasználat, bűnözésföldrajz, bűnözés térbeli koncentrációja

1. Bevezetés

Az elmúlt néhány évben teljesen megváltozott az, ahogyan a fiatalok kapcsolatot teremtenek egymással. Korábban a találkozási pontokat leginkább az iskola, a lakóhely vagy a baráti társaság határozta meg, ma azonban egyre nagyobb szerepet kapnak a közösségi média-platformok. Különösen igaz ez a TikTokra, Instagramra és a Facebookra, amely rendkívül gyorsan képes trendeket, viselkedési mintákat és konfliktusokat is terjeszteni. A közösségi

média ma már nem csupán online szórakozási forma. Bizonyos esetekben képes a valós tér működését is alakítani. Egy népszerű videó, egy live közvetítés vagy egy online konfliktus akár néhány óra alatt több száz fiatalt mozgósíthat. Emiatt a digitális és a fizikai tér egyre inkább összekapcsolódik (Castells 2010).

Az utóbbi időben egyre gyakrabban figyelhető meg, hogy bizonyos budapesti helyszínek rendszeresen megjelennek TikTok videókban és online közvetítésekben. A Nyugati pályaudvar környéke, a Blaha Lujza tér vagy egyes bevásárlóközpontok nemcsak közlekedési vagy kereskedelmi funkciót töltenek be, hanem informális találkozási pontokká is váltak a fiatalok számára.

A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a közösségi média milyen módon járulhat hozzá a fiatalkori deviancia térbeli koncentrációjához, valamint hogyan alakulnak ki azok az új hotspotok, amelyek már nem kizárólag társadalmi vagy gazdasági okokból, hanem digitális trendek hatására jönnek létre.

2. A digitális tér dinamikája: TikTok-kultúra és az online konfliktusok természete

2.1. TikTok mint új társadalmi tér

A TikTok az elmúlt években a fiatal generáció egyik legmeghatározóbb platformjává vált. A rövid videókra épülő rendszer rendkívül gyors tartalomfogyasztást eredményez, amely folyamatos ingereket biztosít a felhasználók számára.

A platform egyik legfontosabb sajátossága a viralitás. Egy videó vagy trend néhány óra alatt több százezer emberhez juthat el. Emiatt a TikTok sokkal gyorsabban képes viselkedési mintákat kialakítani, mint a korábbi közösségi oldalak (Manovich 2020).

A fiatalok számára a láthatóság és a visszajelzés kiemelten fontos lett. A követők száma, a megtekintések és a lájkok sok esetben visszaigazolásként működnek (Marwick 2015). Ez önmagában nem jelent problémát, ugyanakkor könnyen kialakulhat az a helyzet, hogy egyre szélsőséesebb vagy figyelemfelkeltőbb tartalmakkal próbálnak nézettséget szerezni.

Úgy gondolom, hogy a TikTok egyik legérdekesebb sajátossága az, hogy a digitális térből képes valós térbeli mozgásokat generálni. Egy felkapott helyszín vagy trend rövid idő alatt tömegeket vonzhat egy adott területre.

Ez korábban sokkal lassabban működött. Ma azonban elég egyetlen népszerű live vagy videó ahhoz, hogy fiatalok nagyobb csoportjai jelenjenek meg ugyanazon a helyen.

2.2. A digitális konfliktusok áthelyeződése a városi térbe

A közösségi média egyik legfontosabb sajátossága, hogy a konfliktusok nyilvánossá válnak. Egy sértés, vita vagy megszegényítés már nem két ember között zajlik, hanem sokszor több ezer néző előtt.

Az online rivalizálások emiatt könnyen áttérjedhetnek a fizikai térbe. A kommentháborúk, live-okban történő provokációk vagy nyilvános üzengetések sok esetben személyes találkozásokhoz vezetnek.

A fiatalok körében különösen fontos az online státusz és az elfogadottság. Emiatt a konfliktusok sokszor nem csillapodnak, hanem tovább erősödnek a közösségi média hatására.

Az internet ráadásul felgyorsítja ezeket a folyamatokat. Korábban egy helyi konfliktus legfeljebb egy iskola vagy kisebb közösség szintjén maradt meg, ma azonban percek alatt több ezer emberhez juthat el egy videó vagy live közvetítés.

Úgy gondolom, hogy a közösségi média egyik legveszélyesebb hatása az, hogy a konfliktusokat látványossággá alakítja (Turkle 2011). Egyes fiatalok már nem elkerülni próbálják az utcai konfliktusokat, hanem tartalmat gyártanak belőlük.

A balhévideók, megszegényítő felvételek vagy utcai veszekedések (Ürmösné 2025) sokszor kifejezetten magas nézettséget érnek el. Ez hosszú távon hozzájárulhat ahhoz, hogy az agresszív viselkedés normalizálódjon.

2.3. A plázák és pályaudvarok, mint új hotspotok

A bűnözésföldrajz hotspotnak nevezi (Newman 1972) azokat a területeket, ahol bizonyos deviáns vagy bűnözői cselekmények koncentráltan jelennek meg. Napjainkban egyre inkább megfigyelhető, hogy bizonyos hotspotok kialakulásában a közösségi média is szerepet játszik. Budapesten több olyan helyszín található, amely rendszeresen megjelenik fiatalok TikTok videóiban. A Nyugati pályaudvar környéke, a Blaha Lujza tér vagy egyes bevásárlóközpontok gyakran szolgálnak találkozási pontként. A Westend különösen érdekes ebből a szempontból. Nemcsak bevásárlóközpontként működik, hanem informális közösségi térként is. Sok fiatal egyszerűen azért megy oda, hogy találkozzon másokkal, videókat készítsen vagy live-ozzon.

A pályaudvarok és aluljárók szintén sajátos terekké váltak. Egyszerre nyilvánosak és személytelenek, emiatt sok esetben gyengébb a társadalmi kontroll. A közösségi média ráadásul képes felkapni bizonyos helyszíneket. Ha egy terület trendivé válik TikTokon, rövid idő alatt sokkal többen jelenhetnek meg ott.

Ez önmagában természetesen nem jelent bűnözést, ugyanakkor növelheti a konfliktusok, rongálások vagy a rendészeti problémák kialakulásának esélyét (I. táblázat).

I. táblázat: Budapesti találkozópontok és közösségi médiás hotspot-jellegük

Helyszín	Miért népszerű a fiatalok körében?	Közösségi médiás jelleg	Lehetséges konfliktusforrás
Westend City Center	könnyen megközelíthető, sok fiatal jelenik meg	TikTok-live-ok, videókészítés	csoportos konfliktusok, rendbontás
Nyugati pályaudvar	közlekedési csomópont, nagy átmenőforgalom	találkozási pontként jelenik meg	spontán utcai konfliktusok, hajléktalanok beavatkozása
Blaha Lujza tér	flyaatos gyalogosforgalom	konfliktusvideók, utcai tartalmak	szubjektív bizonytalanságérze
Deák Ferenc tér	központi elhelyezkedés, esti találkozóhely	fiatalok által készített közösségi tartalmak	túlzott csoportos jelenlét, alkoholos befolyás
Örs Vezér tere	nagy közlekedési csomópont, bevásárló központok (több is)	online szerveződő találkozások	kiseb rendészeti problémák

Forrás: saját szerkesztés

A táblázat alapján megfigyelhető, hogy a közösségi média által népszerűsített városi terek több közös tulajdonsággal rendelkeznek. Jellemzően könnyen megközelíthető, nagy gyalogosforgalmú helyszínekről van szó, amelyek alkalmasak csoportos találkozásokra és online tartalomgyártásra. Ezek a területek emiatt bizonyos esetekben fokozottabb rendészeti figyelmet is igényelhetnek.

2.4. A balhévideók kultúrája

Az utóbbi időben egyre gyakoribbá váltak azok a videók, amelyek utcai konfliktusokat, veszekedéseket vagy verekedéseket mutatnak be. Sok esetben nem maga az esemény a legfontosabb, hanem annak online megjelenése. A videó feltöltése, a nézettség és a reakciók gyakran fontosabbá válnak, mint maga a konfliktus. Ez különösen veszélyes jelenség lehet fiatal korban. Az online közeg ugyanis könnyen jutalmazhatja a szélsőségesebb viselkedést.

Úgy gondolom, hogy ez hosszú távon torzíthatja a konfliktuskezelési mintákat. Ha egy agresszív vagy megalázó videó nagy figyelmet kap, az könnyen visszaigazolásként működhet az elkövető számára. A közösségi média emiatt nemcsak közvetíti, hanem bizonyos esetekben erősítheti is a deviáns viselkedést.

3. Társadalmi hatások: A szubjektív biztonságérzet és a megelőzés lehetőségei

3.1. A közbiztonság szubjektív érzete

A közösségi média a közbiztonság szubjektív érzékelésére is jelentős hatással lehet. Ha egy adott helyszínhez sok negatív videó kapcsolódik, az emberek könnyen veszélyesebbnek érzékelhetik azt, még akkor is, ha statisztikailag nem kiemelkedő a bűnözés. A Blaha Lujza tér vagy bizonyos aluljárók például rendszeresen jelennek meg konfliktusokat bemutató videóiban. Emiatt sok ember fejében ezek a helyek automatikusan negatív jelentéssel társulnak. A platformok algoritmusai ráadásul a figyelemfelkeltő tartalmakat részesítik előnyben. Ezért az erőszakos vagy botrányos videók sokkal gyorsabban terjednek. Ez a folyamat hosszú távon bizonyos városrészek stigmatizációjához is vezethet (Jacobs 1961).

3.2. Magyarországi sajátosságok

Magyarországon még viszonylag kevés kutatás foglalkozik a közösségi média és a bűnözésföldrajz kapcsolatával, pedig a jelenség egyre látványosabb. A TikTok magyar szegmensében rendszeresen jelennek meg olyan tartalmak, amelyek közterületi kihívásokhoz, konfliktusokhoz vagy elhagyott helyek felfedezéséhez kapcsolódnak. Az urbex videók például különösen népszerűvé váltak. Sok fiatal elhagyott gyárakba, vasúti területekre vagy romos épületekbe megy be pusztán videókészítés céljából. A live közvetítések szintén új helyzetet teremtenek. Egyes tartalomgyártók valós időben közvetítik a városi mozgásukat, ami spontán találkozásokat és nagyobb tömegek megjelenését eredményezheti. A digitális kultúra emiatt ma már közvetlenül alakítja a városi térhasználatot.

3.3. Megelőzési lehetőségek

Úgy gondolom, hogy a problémát nem lehet kizárólag rendészeti oldalról kezelni. Fontos lenne a digitális tudatosság fejlesztése, különösen a fiatalabb generációk körében. Sok esetben a fiatalok nincsenek tisztában azzal, hogy az online térben végzett cselekedeteiknek valós következményei lehetnek. Az iskolák szerepe emiatt kiemelten fontos lehet. Emellett szükség lenne olyan közösségi programokra és közterekre is, amelyek alternatívát kínálnak a fiatalok számára. A várostervezés szintén jelentős tényező lehet. A jól megvilágított, aktívan használt közterek erősíthetik a társadalmi kontrollt (Kelling-Wilson 1982).

A platformszolgáltatók felelőssége sem elhanyagolható. A veszélyes trendek és erőszakos tartalmak gyorsabb szűrése csökkenthetné azok terjedését.

4. Következtetések

A közösségi média napjainkra már nem csupán kommunikációs felületté vált, hanem olyan társadalmi tényezővé is, amely közvetlen hatással lehet a városi tér működésére és a fiatalok viselkedésére. A TikTok különösen erős befolyással rendelkezik, mivel rendkívül gyorsan képes trendeket, konfliktusokat és viselkedési mintákat terjeszteni.

A kutatás során jól láthatóvá vált, hogy a digitális és a fizikai tér ma már egyre kevésbé választható el egymástól. Az online szerveződések, live közvetítések vagy konfliktusok sok esetben megjelennek a valós térben is. Ez különösen igaz a fiatal generációra, akik számára a közösségi média a mindennapi élet természetes részévé vált.

A vizsgált budapesti helyszínek, például a Nyugati pályaudvar környéke, a Blaha Lujza tér vagy egyes bevásárlóközpontok, jól mutatják, hogy bizonyos városi terek már nem kizárólag földrajzi vagy gazdasági okok miatt válnak hotspotokká. A közösségi média képes felértékelni, trendivé tenni egy-egy helyszínt, ami rövid idő alatt nagyobb csoportok megjelenéséhez vezethet.

Úgy gondolom, hogy a jelenség egyik legérdekesebb része az, hogy a konfliktusok ma már sokszor nem spontán módon alakulnak ki, hanem részben online környezetben szerveződnek. A digitális tér felgyorsítja az információáramlást, erősíti a rivalizálást, és bizonyos esetekben látványossággá alakítja az agresszív viselkedést. A balhévideók, live közvetítések vagy nyilvános megszégyenítések emiatt nemcsak tünetei, hanem alakítói is lehetnek a fiatalkori devianciának.

Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a közösségi média önmagában nem tekinthető a bűnözés okának. A háttérben továbbra is társadalmi, családi és pszichológiai tényezők állnak

(Hegedűs et al. 2016). A digitális platformok inkább felerősíthetik vagy gyorsíthatják azokat a folyamatokat, amelyek korábban is jelen voltak a társadalomban.

A közbiztonság szubjektív érzete szintén jelentős szerepet kap ebben a folyamatban (Sallai et al. 2016). Ha egy adott helyszín rendszeresen jelenik meg konfliktusokat bemutató videókbán, az emberek könnyen veszélyesebbnek érzékelhetik azt, még akkor is, ha a valós bűnügyi statisztikák ezt nem feltétlenül támasztják alá. A közösségi média emiatt bizonyos városrészek megítélését is hosszú távon befolyásolhatja.

A téma véleményem szerint a jövőben egyre fontosabb kutatási területté válhat a bűnözésföldrajzon belül. A digitális kultúra fejlődésével várhatóan tovább erősödik az online és offline tér összekapcsolódása, ami új típusú hotspotok kialakulásához vezethet.

A megelőzés szempontjából ezért nem elegendő kizárólag rendészeti megközelítésben gondolkodni. Szükség van a digitális tudatosság fejlesztésére, az oktatás szerepének erősítésére, valamint olyan közösségi alternatívák biztosítására is, amelyek csökkenthetik a fiatalok online konfliktusok felé történő sodródását.

Összességében megállapítható, hogy a közösségi média új típusú társadalmi és térbeli folyamatokat hozott létre, amelyek a városi közbiztonság működésére is hatással lehetnek. A bűnözésföldrajz számára emiatt egyre fontosabbá válhat annak vizsgálata, hogy a digitális tér milyen módon alakítja a fizikai környezetben megjelenő devianciát és konfliktusokat.

Véleményem szerint a jövő bűnözésföldrajzi kutatásai egyre kevésbé választhatják külön a digitális és a fizikai teret. A közösségi média ma már nem csupán kommunikációs felület, hanem a városi folyamatokat közvetlenül alakító tényezővé vált.

Felhasznált irodalom

- Anderson, E. (1999): *Code of the Street: Decency, Violence, and the Moral Life of the Inner City*. W. W. Norton
- Castells, M. (2010): *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell
- Jacobs, J. (1961): *The Death and Life of Great American Cities*. Random House
- Hegedűs J. – Farkas J. – Fekete M. – Ivaskevics K. – Molnár K. – Sipos Sz. (2016): Bűnelkövetők családi háttere. In: Földvári, M. – Tomposné Hakkel, T. (szerk.). *Riport a családokról: A Család-, Ifjúság- és Népesedéspolitikai Intézet kutatási eredményei 2015*. Család-, Ifjúság- és Népesedéspolitikai Intézet, L'Harmattan Kiadó, Budapest, 351-385.
- Kelling, G. L. – Wilson, J. Q. (1982): Broken Windows. *The Atlantic Monthly*, 249(3): 29–38.

- Manovich, L. (2020): Cultural Analytics. MIT Press
- Marwick, A. (2015): Instafame: Luxury Selfies in the Attention Economy. Public Culture, 27(1): 137–160.
- Newman, O. (1972): Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design. Macmillan
- Sallai J. – Tihanyi M. – Vári V. – Mátyás Sz. (2016): A „jó rendészet” közpolitikai kapcsolódási lehetőségei. ÁLLAMTUDOMÁNYI MŰHELYTANULMÁNYOK, 1-37.
- Turkle, S. (2011): Alone Together: Why We Expect More from Technology and Less from Each Other. Basic Books
- Virág T. (2010): Kirekesztve: Falusi gettók az ország peremén. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Ürmösné S. G. (2025): Cyber crime. Technical English for officers 2. Novissima Kiadó, Budapest
- Zuboff, S. (2019): The Age of Surveillance Capitalism. Public Affairs

Kovács-Sulyok Alexandra egyetemi hallgató

Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi kar

*kovalexandra11@mailbox.unideb.hu***TÁVOLSÁG ÉS VISSZAESÉS: A CENTRALIZÁLT PÁRTFOGÓI FELÜGYELET
KRIMINOLÓGIAI KOCKÁZATAI ÉS A HELYI PREVENCIÓ LEHETŐSÉGEI****Absztrakt**

Jelen tanulmány a büntetés-végrehajtást követő társadalmi reintegráció kriminológiai és közigazgatási összefüggéseit vizsgálja, különös tekintettel a pártfogói felügyelet centralizált intézményi modelljére. A vizsgálat középpontjában az az infrastrukturális és adminisztratív jelenség áll, amelyet „reintegrációs sivatagként” írunk le: a bürokrácia merevsége és a földrajzi távolságok együttesen nehezítik a kistéleplésre haza érkező elítéltek sikeres visszailleszkedését. A Hajdú-Bihar vármegyei adatok, a büntetés-végrehajtási szakirodalom (Mitrovics 2024), valamint a bűnözésföldrajzi és szociológiai kutatások (Mátyás 2024; Rutkai 2025) összevetésével a tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a kötelező városi megjelenésen alapuló adminisztratív kötelezettség elméleti és közlekedésföldrajzi alapon, feltételezhetően növeli a visszaesési kockázatot egyes kistéleplési elkövetők esetében. Megoldásként a szerző egy decentralizált, hibrid modellt javasol, amelynek európai párhuzamai már léteznek.

Kulcsszavak: társadalmi reintegráció, pártfogói felügyelet, bűnözésföldrajz, digitális igazgatás, közösségi kontroll.

1. Bevezetés

A visszaesés csökkentése a modern igazságszolgáltatási rendszerek egyik meghatározó kihívása. Európa-szerte elmondható, hogy a szabaduló elítéltek jelentős része rövid időn belül újra bűncselekményt követ el, ami tartós terhet jelent az igazságszolgáltatásra és a közbiztonságra egyaránt. A „Visszaesővé válás Magyarországon” témájú 2025-ös NKE-konferencián elhangzottak szerint (Rutkai 2025) a jelenség hátterében összetett szociális, pszichológiai és infrastrukturális tényezők állnak: alacsony iskolai végzettség, instabil lakhatás, hiányos családi kapcsolatok és az intézményi támogatás hiánya. Az Eurostat 2023/2024-es adatai alapján Magyarországon az 100 ezer lakosra vetített fogvatartottak száma

az európai átlaghoz viszonyítva szignifikáns mértéket mutat, ami a reintegrációs rendszerekre nehezedő folyamatos terhelést jelent (1. ábra).

Kategória	2024	2023
EU	112.74782	111.42825
Magyarország	192,64	186,87
Lengyelország	190,74	202,71
Lettország	186,58	173,71
Csehország	178,25	180,73
Litvánia	155,24	159,28
Szlovákia	150,59	179,12
Románia	129,05	124,12
Horvátország	128,56	115,43
Málta	123,7	123,97

*1.ábra: Fogvatartottak száma 100 ezer lakosra vetítve az Európai Unió tagállamaiban
(2023–2024)*

Forrás: <https://ec.europa.eu/eurostat/>

E tágabb összefüggésrendszeren belül a büntetőpolitika deklarált célja a visszaesés csökkentése, ugyanakkor a gyakorlati megvalósítás során az elkövető által lakott környezet sokszor nem kap megfelelő figyelmet. A börtönből szabaduló, korlátozott anyagi erőforrásokkal rendelkező egyének számára az újrakezdés folyamata sajátos nehézségeket rejthet, amelyek összefüggését jelen tanulmányban „reintegrációs sivatagként” jelölünk. Felvetésünk szerint a reintegráció (Ürmösné 2019) sikere a lokális közösségi kontrollon és a digitális igazgatási eszközök helyi alkalmazásán múlik.

2. A reintegráció térbeli dimenziói

A büntetés-végrehajtásból szabadult egyének társadalmi visszailleszkedése szorosan összefügg azzal a fizikai és szociális környezettel, amelyben a mindennapjaikat élik. A kriminológia és a bűnözésföldrajz interdiszciplináris metszete rámutat, hogy a kistéleplési és a városi környezet eltérő módon befolyásolja a visszaesési kockázatokat, különösen a kontroll – mechanizmusok hatékonysága tekintetében.

2.1. Az informális szociális kontroll

A kistéleplési lét egyik kriminológiai szempontból releváns előnye az erős informális szociális kontroll (Mátyás 2024). Egy zártabb mikrokörnyezetben az egyén életvitele láthatóbbá válik a helyi közösség számára, így az anonimitás relatív hiánya természetes visszatartó erőt jelenthet a deviáns viselkedésminták feléledésével szemben.

A közelmúltban zajlott hazai kutatások rámutatnak, hogy a stabil családi kötődések és a szűkebb közösségi háló a dezisztencia – azaz a bűnözői életmód elhagyásának legfontosabb támogató tényezői (Sampson – Laub 1993). Ezen informális védőháló preventív hatékonysága azonban a formális hatósági támogatással való összehangoltságán múlik.

2.2. Térbeli mobilitás és kriminogén kockázatok

A bűnözésföldrajzi szakirodalom igazolja, hogy a bűnözési alkalmak nem egyenesen oszlanak meg a térben, hanem csomópontokhoz kötődnek (Mátyás 2024). A kutatások részletesen tárgyalják a közlekedési infrastruktúra és a bűnelkövetői mobilitás összefüggéseit: a fejlett közlekedési hálózattal bíró csomópontok vonzóak a potenciális elkövetők számára, mivel az anonimitás magasabb szintje és a bűnözési alkalmak sűrűsége itt egyszerre jelenik meg.

Ez az összefüggés különösen releváns és közvetlen kockázati tényezővé válik a pártfogói kötelezettségek teljesítése során érintett pályaudvarok és vasútállomások esetében. A vidéki elítéltek az utazási kényszer miatt rendszeresen és tartósan kénytelenek tartózkodni ezekben a magas kriminogén kockázatú terekben, ami növeli a visszaesés és a deviáns hálózatokba való visszaágyazódás esélyét.

2.3. A „reintegrációs sivatag”, mint korlát

A kortárs bűnözésföldrajzi kutatások rámutatnak arra, hogy a jelenlegi intézményi struktúra bizonyos szempontból területi egyenlőtlenséget teremt a vidéki és a városból származók között (Mátyás 2024, Sampson – Laub 1993). Bár a szakirodalom ezt a strukturális aszimmetriát

eredetileg a büntetés-végrehajtási intézetek elhelyezkedése és a családi kapcsolattartás nehézségei kapcsán azonosította, e tanulmány álláspontja szerint a területi egyenlőtlenség a szabadulás utáni kötelező ügyintézés során is fokozottan érvényesül.

Ezt a földrajzi-intézményi hiányosságot jelen kutatásban a „reintegrációs sivatag” fogalmával jelöljük. A kistelepüléseken élők infrastrukturális hátrányai miatt a kötelező pártfogói kapcsolattartás lényegesen nagyobb logisztikai és anyagi megterhelést jelent, mint a városi környezetben élőknek, hiszen a falvakban nem állnak rendelkezésre a szükséges támogatói intézmények: a pártfogói irodák, a munkaügyi központok vagy a szociális komplex szolgáltatások (Szabados 2008).

Miközben a hátrányos bürokratikus gyakorlat az ellenőrzési funkciókat a járási vagy vármegyei jogú városokba összpontosítja, ez a centralizáció kettős kényszert helyez a szabadultra: vagy vállalja a rendszeres, erőforrásokat emésztő ingázást, vagy kockáztatja a magatartási szabályok megszegését. Ez az intézményi berendezkedés így éppen azt a stabil, helyi informális bázist gyengíti, amelyet a 2.1-es alfejezetben a sikeres visszailleszkedés feltételeként azonosítottunk.

3. A kényszerű mobilitás kockázatai

A pártfogói felügyelet jelenlegi intézményi logikája a formális kontrollt a fizikai jelenlétéhez köti (Mitrovics 2024). Mitrovics Zoltán doktori értekezése részletesen elemzi a „Janus-arcú” intézkedést: a pártfogó felügyelet egyszerre kontroll és segítő funkciót lát el, ahol az együttműködés kikényszeríthető, a pártfogolt pedig intézményesen nincs kezdeményező helyzetben. Ez a megközelítés azon a feltételezésen alapul, hogy a hatóság irodájában való személyes megjelenés önmagában is nevelő hatással bír.

3.1. A mobilitási kényszer és jogi keretek

A szabadult egyén elsődleges szüksége a stabilitás és a napi rutin. A hatályos szabályozás azonban rendszeres személyes jelenlétet vár el, amelynek gyakorisága a felügyelő egyéni kockázatértékelésétől függ. Az intenzív időszakban előírt heti vagy kéthetenként találkozó a kistelepülési szabadultnak havonta két-négy alkalommal jelent kötelező utazást a járásközpontba vagy a vármegyeszékhelyre.

A pártfogói felügyelet időtartama azonos a feltételes szabadság tartalmával, de legfeljebb öt év, életfogytig tartó szabadságvesztésnél tizenöt év. A jogszabály lehetővé teszi a korai megszüntetést kifogástalan magatartás esetén, ha a meghatározott időtartam fele – de legalább

egy év – már eltelt. Egyetlen igazolatlan mulasztás azonban – amelynek háttérében objektív körülmények állhatnak, mint járatkimaradás vagy anyagi forráshiány – elegendő ahhoz, hogy az érintett elveszítse a „kifogástalan magatartás” kritériumát. A centralizált struktúra így éppen a korai, sikeres reintegráció jogi lehetőségétől fosztja meg a periférián élőket.

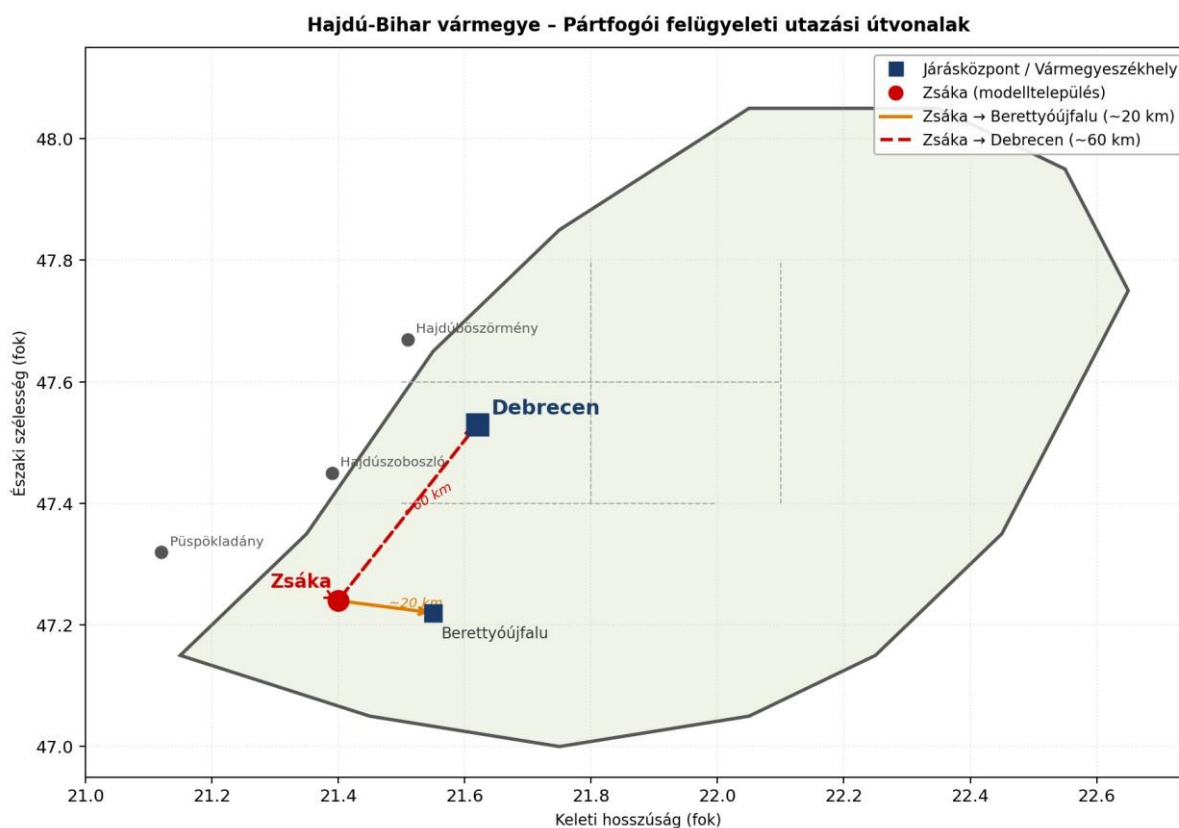
3.2. A kriminogén kockázatok láncolata

A tanulmány egyik felvetése, hogy a közigazgatási kötelezettségek nem szándékolt módon bűnözési kockázatok generálhat. Az összefüggés az alkalomelmélettel ragadható meg: „A rutintevékenység-elmélet szerint a bűncselekmény akkor valószínű, ha a bűncselekmény három lényeges eleme térben és időben találkozik: a motivált elkövető, a vonzó célpont és a megfelelő gyámság hiánya” (Cohen–Felson 1979). A kényszerű mobilitás révén a szabadult rendszeresen hosszabb időt tölt olyan városi csomópontokon, amelyeket a bűncselekmények sűrűbb elfordulásával jellemzett helyszínekként azonosít (Mátyás 2024).

Az utazás anyagi terhei – amelyeket a szabadultnak saját forrásából kell fedeznie egzisztenciális nyomást helyeznek az egyénre, és választási kényszert teremthetnek a mulasztás (szabályszegés) és az illegális jövedelemszerzés között. A pályaudvarok és közvetlen környékük klasszikus kriminogén zónák: Az utazások során keletkező kötelező várakozási idő így paradox módon éppen abba a térbeli közegbe kényszeríti vissza a szabadultat, amelytől a pártfogói felügyelet elméletileg el szeretné zárni, közvetlenül fokozva a visszaesés földrajzi kockázatát. Emellett, ha az érintett, tömegközlekedési rendszerhibából nem tud megjelenni, a hatóság ezt magatartási szabályszegésként értékeli, ami újabb büntetés-végrehajtás eljárás, mely végső soron a szabadláb megszüntetését vonhatja maga után. A rendszer tehát bizonyos értelemben bünteti a földrajzi hátrányt, miközben a visszaesés kockázatát fokozza.

4. A közlekedési korlátok Hajdú-Bihar vármegyébe

A „reintegrációs sivatag” elméleti modellje Hajdú-Bihar vármegye déli és keleti periférián válik kézzelfogható valósággá. Bár a közigazgatás területi elve formálisan a decentralizációt hivatott szolgálni - a Berettyóújfalui Járási Hivatal kihelyezett ügyfélfogadási napjaival például, a kistelepülési közlekedésföldrajzi valóság és a tömegközlekedési hálózat sajátosságai a gyakorlatban mégis centralizált mobilitásra kényszeríthetik az érintetteket.

2.ábra: Hajdú-Bihar vármegye - Zsáka utazási útvonalai pártfogói kötelezettségek teljesítéséhez

Forrás: Saját szerkesztés Volánbusz menetrendi adatok és földrajzi koordináták alapján (2026)

4.1. A zsákai esettanulmány

Egy Zsákán élő, feltételes szabadságra bocsátott személy előtt komoly akadályok tornyosulnak. Berettyóújfalú közel 20, míg Debrecen több mint 50 kilométerre fekszik a településtől. Bár a buszjáratok száma elégséges, a menetrend nem igazodik rugalmasan a hivatali munkaidőhöz. Ez jelentős kényszerű várakozási időt eredményez a tranzitzónákban, így a megjelenés nem csupán egyórás adminisztrációt, hanem egész napos utazási terhet jelent. Frissen szabadult, egzisztenciális háttér nélküli személy számára a rendszeres utazás anyagi fedezetének biztosítása önmagában is komoly feladatot jelent. Az alábbi táblázat a különböző forgatókönyvek becsült éves költségvonzatát szemlélteti.

1. táblázat: Zsáka utazási költségek összehasonlítása

Kiindulópont	Célállomás	Távolság	Utazási mód	Alkalmankénti ktg.	Éves összköltség (heti 1 út)
Zsáka	Berettyóújfalu	~32 km	Közvetlen helyközi buszjárat	~1 000 Ft	~52 000 Ft
Zsáka	Debrecen	~108 km	Távolsági busz + helyi átszállás	4 240 Ft	~220 480 Ft
Zsáka (hibrid)	Helyi Közös Önkormányzati Hivatal / Jegyző	0 km	Helyben maradó / gyalogos	0 Ft	0 Ft

Forrás: saját modellszámítás, Volánbusz és DKV tarifák alapján (2026)

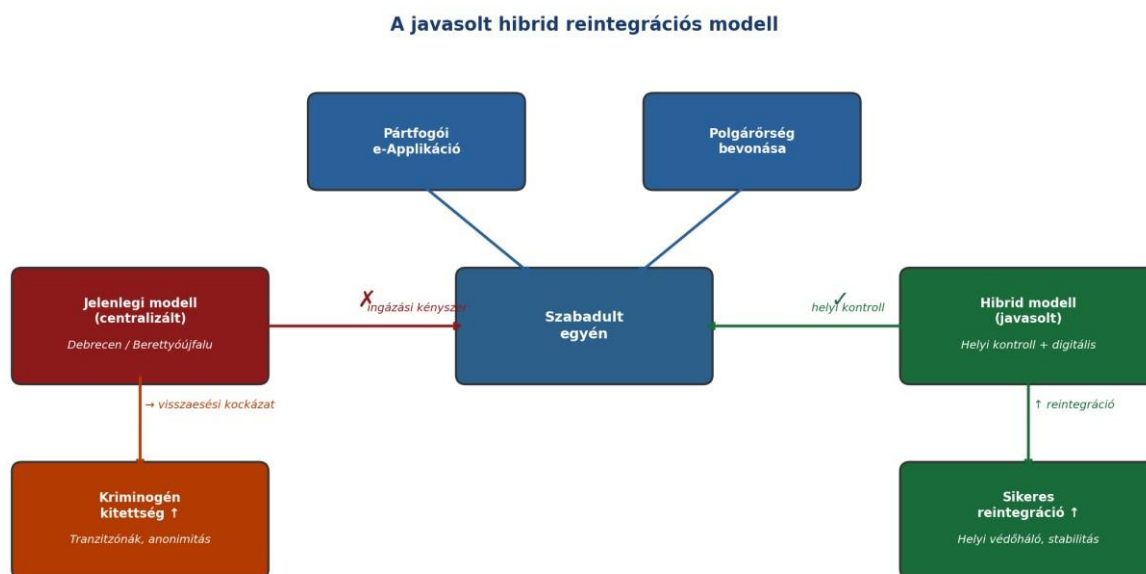
4.2. A tranzitónák mint veszélyforrások

A bűnözési alkalmak nem egyenletesen oszlanak meg a térben, hanem bizonyos csomópontokhoz kötődnek (Mátyás 2024). A kötelező utazás során a szabadult olyan helyszíneken kénytelen időt tölteni, amelyek e szempontból fokozott figyelmet érdemelnek. Zsákán a zárt közösségi kontroll és a helyi polgárőrség jelenléte visszatartó hatással bírhat, ezzel szemben a debreceni vagy berettyóújfalui pályaudvaron és közvetlen környékén a nagyobb anonimitás révén megnő az esélye annak, hogy a szabadult deviáns mintákkal, esetlegesen régi ismerősökkel, alkohol -és drogfogyasztási alkalmakkal vagy könnyű vagyon elleni bűncselekmények lehetőségével találkozson. A centralizált intézményi struktúra ahelyett, hogy támogatná a vidéki mikrokörnyezet megtartó erejét, a kitettség növelésével közvetlenül fokozza a visszaesés földrajzi kockázatát.

5. Megoldási javaslatok: hibrid modell

A vázolt kriminológiai kockázatok és a kényszerű mobilitás hatásainak mérséklése érdekében érdemes megfontolni a pártfogói felügyelet jelenlegi struktúrájának rugalmasabbá tételét. A

javasolt hibrid modell két egymást kiegészítő pillérre épít: a digitális távfelügyeletre és a meglévő kistélepuslési rendészeti-társadalmi infrastruktúra fokozottabb bevonására.

3.ábra: A jelenlegi centralizált és a javasolt hibrid reintegrációs modell összehasonlítása

Forrás: Saját szerkesztés

5.1. Az intelligens kontroll: Pártfogói e-applikáció

A digitális igazgatás fejlődése ma már lehetővé teszi, hogy a hatósági ellenőrzés ne igényeljen minden esetben fizikai jelenlétet a nagyvárosi központokban. Egy zárt, kormányzati fejlesztésű okostelefonos alkalmazás bevezetése révén az érintettnek az előre meghatározott időpontokban biometrikus azonosítással kellene bejelentkeznie; a rendszer GPS-koordináták alapján rögzítené, hogy az egyén saját lakóköznyezetében tartózkodik-e.

Ezzel az adminisztratív ellenőrzések jelentős hányada távolról is elvégezhető lenne, minimalizálva a tranzitónákban való tartózkodást. Az automatizált értesítések csökkentenék a mulasztások kockázatát, a pártfogó felügyelők kapacitásait pedig a valóban magas kockázatú esetek személyes gondozására lehetne összpontosítani – összhangban azzal a megközelítéssel, amely a hatékony pártfogói munkát az egyéniesítésen és differenciált beavatkozásokon alapulónak tekinti (Mitrovics 2025).

5.2. A helyi hatósági kontroll

A digitális felügyelet korlátja a technikai kijátszhatóság, valamint az, hogy a mélyszegénységben élő szabadultaknak gyakran nincs okostelefonjuk. Ezen rendszerbeli hiányosságok miatt indokolt a kistélepülési közigazgatási hálózat integrálása. Hajdú-Bihar vármegye teljes területén a Közös Önkormányzati Hivatalok és a helyi jegyzők révén a formális államigazgatási kontroll bázisa minden perifériás településen helyben adott.

A javasolt modell szerint a kötelező időszakai jelentkezések és az adminisztratív beszámolók közvetlenül a területileg illetékes jegyzői hivatalokban, egy zárt kormányzati végponton keresztül is teljesíthetők lennének. Ennek köszönhetően a vármegye kistélepüléseiben élő szabadultak utazási szükséglete 0 kilométerre csökken, így az érintettek teljesen elkerülik a debreceni vagy berettyóújfalui kriminogén tranzitzonákat, miközben az ellenőrzés hivatalos, közigazgatási és államigazgatási keretek között marad.

5.3. Európai párhuzam

A javasolt modell nem előzmény nélküli: a digitális és elektronikus alapú pártfogói felügyelet Európában egyre szélesebb körben alkalmazott eszközzé vált. A Confédération Européenne de la Probation (CEP, n.d.) felmérései szerint Nyugat-Európában szinte minden tagállam alkalmaz már valamilyen technológiai megoldást, míg Kelet-Európában a különböző mintaprogramok fázisában tart a fejlődés. A személyes megjelenési kötelezettséget egy kockázatalapú, differenciált rendszer váltja fel, amelyben a digitális ellenőrzés a rutinszerű eseteket kezeli.

Nemzetközi szinten az első és leginkább innovatív példa a Törökországban működő BIOSIS (*Biometric Signature and Tracking System*) projekt (CEP, n.d.). A CEP hivatalos szakmai beszámolója alapján a jó gyakorlatként számontartott, kifejezetten a pártfogoltak időszakos ellenőrzésére tervezett rendszer működési mechanizmusa és kriminológiai előnyei a következő pontokban összegezhetők:

- **Innovatív rendszer:** A nemzetközi gyakorlatban a BIOSIS egy olyan modern alternatívát képvisel, amely a hagyományos, komoly hivatali és ügyintézői kapacitást igénylő ellenőrzési formákat egyszerűsíti le. A rendszer lényege, hogy a pártfogoltat érintő különböző kötelezettségeket, mint a magatartási szabályok betartása, a kijelölt területek látogatásának tilalma, vagy az időszakos hatósági megjelenések, egyetlen közös digitális platformon valósuljanak meg.
- **Biometrikus azonosítás pártfogolt együttműködése:** A technológia alkalmazása a pártfogolt önkéntes hozzájárulásán alapszik. Ha a pártfogolt elfogadja ezt a módszert,

akkor a szoftver közvetlenül a saját okostelefonjára kerül telepítésre. Az időszakos ellenőrzés a pártfogóval való kapcsolattartás arc – vagy hangfelismeréssel, továbbá a bejelentkezés pillanatában történő GPS-helymeghatározással valósul meg, ami tiszteletben tartja a pártfogolt emberi méltóságát.

- **A hivatali jelenlét kiváltása:** A rendszer célja nem a folyamatos nyomon követés, hanem a kötelező időszaki jelentkezések megkönnyítése azáltal, hogy a rendszer automatikusan továbbítja a szükséges igazolásokat a hatóságok felé. Ennek köszönhetően a pártfogoltaknak nem kell személyesen megjelennie a távoli hivatali központokban, hanem a kijelölt időpontban a telefonján keresztül számolhat be kötelezettségeiről.

6. Összegzés

A tanulmány a hazai pártfogói felügyeleti rendszer egy sajátos, eddig kevésbé vizsgált feszültségpontjára hívja fel a figyelmet. Az elemzés valószínűsíti, hogy a jelenlegi, erősen centralizált ügyintézési struktúra a földrajzi távolságok és a tömegközlekedési hálózat korlátai miatt rendszeres, egész napos mobilitásra kényszerítheti a kistelepüléseken élő szabadultakat. Empirikus adatok hiányában - a helyi visszaesési statisztikák nyilvánosan nem érhetők el, közvetlen ok-okozati összefüggés nem igazolható. Ugyanakkor az alkalomelmélet és a bűnözésföldrajzi kutatások alapján megalapozottan feltételezhető, hogy ez a kényszerű ingázás az anyagi terhek és a városi tranzitciónak fokozott kockázatai miatt kedvezőtlen feltételrendszert teremt a reintegráció számára.

A javasolt decentralizált, hibrid modell szakít azzal a feltételezéssel, hogy a hatékony kontrollhoz feltétlenül a kliens fizikai jelenléte szükséges a járási vagy vármegyei központokban. A kontroll „helybe vitele” két szinten valósulhat meg: digitálisan, egy biometrikus és geolokációs alapú pártfogói e-applikáció révén, illetve személyesen, a faluban meglévő jegyző bevonásával. Az európai tapasztalatok - különösen a törökországi példák igazolják, hogy ez a megközelítés nem csupán elméleti elképzelés, hanem a technológiai fejlettség jelenlegi szintjén kivitelezhető, jogrendszerbe integrálható megoldás.

Felhasznált irodalom

- Cohen, L. E. – Felson, M. (1979): Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44(4): 588–608.
- Mátyás Szabolcs (2024): Bűnözésföldrajzi esettanulmányok. MRTT, Budapest
- Mitrovics Zoltán (2024): A büntetés- végrehajtási pártfogó felügyelői tevékenység kontroll- és támogató jellegének vizsgálata. *Szociális szemle*. 17 (2), 19-34.
- Andrews, D. A. – Bonta, J. – Wormith, J. S. (2011): The Risk-Need-Responsivity (RNR) Model: Does Adding the Good Lives Model Contribute to Effective Crime Prevention? *Criminal Justice and Behavior*, 38(7), 735–755.
- Rutkai Kata (2025): Beszámoló a „Visszaesővé válás Magyarországon” című konferenciáról. *Börtönügyi Szemle*, 2025/1. szám, 102–103.
- Sampson, R. J. – Laub, J. H. (1993): *Crime in the Making: Pathways and Turning Points Through Life*. Harvard University Press, Cambridge, 1–309.
- Szabados, György (2008): Idénymunka csoportosan-merre tovább? *HUMÁNPOLITIKAI SZEMLE* 19(7-8): 11-17.
- Ürmösné S. G. (2019): Amazing penal institutions and the dwelling circumstances of the inmates. *Internal Security*. 11: 2 pp. 179-190, 11 p

Világhálós források

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről

Confédération Européenne de la Probation (CEP): Electronic tracking and monitoring via biometric verification method (BIOSIS). CEP Probation. (n.d.)<https://cep-probation.org>
<https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Kóvári Alexandra közgazdász, egyetemi hallgató

Kodolányi János Egyetem

*kovari.alexandra07@gmail.com***ELLÁTÁSI LÁNCOK ÉS BŰNÖZÉSI HOTSPOTOK
A SZERVEZETT BŰNÖZÉS TÉRBELI MINTÁZATAI AZ EURÓPAI UNIÓBAN****Absztrakt**

A globalizáció és a modern logisztikai rendszerek fejlődése alapvetően formálta át az áruk és szolgáltatások mozgását az Európai Unión belül. A hatékony ellátási láncok ugyan jelentős gazdasági előnyöket biztosítanak, de egyúttal új lehetőségeket is teremtenek a szervezett bűnözés számára. Jelen tanulmány célja annak feltárása, hogy a logisztikai hálózatok miként járulnak hozzá a bűnözés térbeli mintázatainak kialakulásához és koncentrációjához az Európai Unió területén. A vizsgálat külön kitér a tranzitországok szerepére, a logisztikai csomópontok – például kikötők és raktárközpontok – jelentőségére, valamint a digitalizációból fakadó új kockázatokra. Az eredmények rámutatnak, hogy a fejlett logisztikai infrastruktúra nem csupán gazdasági erőforrás, hanem potenciális sérülékenységi pont is, amelyet a bűnözői hálózatok tudatosan képesek kihasználni. A tanulmány hozzájárul a bűnözésföldrajz és az ellátási láncok közötti összefüggések mélyebb megértéséhez.

Kulcsszavak: forró pont, hot spot, bűnözésföldrajz, logisztika, térbeliség

1. Bevezetés

A 21. század gazdasági folyamatait meghatározó tényezők közé tartozik a globalizáció és az egyre összetettebbé váló ellátási láncok működése (Mátyás et al. 2020). Az Európai Unió belső piaca, valamint a schengeni térség biztosította szabad mozgás lehetővé teszi az áruk gyors és hatékony áramlását a tagállamok között, ami jelentős gazdasági előnyökkel jár. Ugyanakkor ezek a kedvező folyamatok nem várt mellékhatásokkal is járhatnak: a fejlett logisztikai infrastruktúra és a csökkentett határellenőrzés olyan környezetet teremthet, amelyet a szervezett bűnözés könnyen kihasznál (European Commission 2023).

A bűnözésföldrajz egyik alapvető kérdése, hogy a bűncselekmények milyen térbeli mintázatok mentén jelennek meg, és mely tényezők befolyásolják ezek eloszlását. A logisztikai hálózatok ebben a vizsgálati keretben kiemelt jelentőséggel bírnak, hiszen az áruszállítási útvonalak,

raktárközpontok és közlekedési csomópontok nemcsak gazdasági, hanem potenciális bűnözési gócpontokként is értelmezhetők (Europol 2022).

A szervezett bűnözői csoportok egyre gyakrabban használják fel a legális ellátási láncokat illegális tevékenységek – például csempészet, hamisított termékek terjesztése vagy tiltott áruforgalom – lebonyolítására. Az Európai Unió nagy logisztikai központjai, különösen a jelentős kikötők és elosztóhálózatok, fokozottan érintettek, mivel a nagy árumennyiség és a gyors árumozgás jelentősen megnehezíti az ellenőrzési folyamatokat (Eurostat 2023).

A tanulmány célja annak bemutatása, hogy a logisztikai rendszerek milyen módon befolyásolják a bűnözés térbeli megjelenését az Európai Unióban. A vizsgálat során kiemelt figyelmet kapnak a logisztikai csomópontok, a tranzitútvonalak, valamint a digitalizáció következtében megjelenő új típusú kockázatok.

A tanulmány központi kérdése, hogy a modern európai logisztikai hálózatok nem csupán a gazdasági integráció infrastruktúrái, hanem olyan térbeli és szerkezeti rendszerek is, amelyek elősegítik a szervezett bűnözés koncentrációját és működését az Európai Unión belül.

2. Elméleti háttér: a bűnözésföldrajz és a logisztikai rendszerek kapcsolata

A bűnözésföldrajz a kriminológia és a földrajztudomány metszéspontjában elhelyezkedő kutatási terület, amely a bűncselekmények térbeli eloszlását, valamint az azt alakító társadalmi, gazdasági és környezeti tényezőket vizsgálja. A szakirodalom egyik alapvető megállapítása, hogy a bűnözés nem véletlenszerűen jelenik meg a térben, hanem jól körülhatárolható mintázatok mentén koncentrálódik, különösen olyan helyszíneken, ahol magas az elérhetőség, a forgalom és a gazdasági aktivitás (Brantingham & Brantingham 1995).

A modern gazdaság működésében az ellátási láncok és a logisztikai hálózatok központi szerepet töltenek be az áruk mozgásának biztosításában. Az Európai Unió belső piacának és a schengeni térségnek köszönhetően a fizikai határok jelentősége csökkent, ami gyorsabb és hatékonyabb áruszállítást tett lehetővé. Ez a fokozott mobilitás ugyanakkor új lehetőségeket is teremtett a szervezett bűnözés számára, amely egyre hatékonyabban képes beépülni a legális gazdasági struktúrákba (European Commission 2023).

A rutin tevékenységek elmélete (Routine Activity Theory) szerint a bűncselekmények akkor valószínűek, ha három feltétel egyidejűleg fennáll: jelen van egy motivált elkövető, adott egy megfelelő célpont, és hiányzik a hatékony felügyelet (Cohen & Felson 1979). A logisztikai rendszerek működése mindhárom feltételt képes biztosítani: a nagy értékű és nagy mennyiségű

árak vonzó célpontot jelentenek, a gyors árumozgás csökkenti az ellenőrzés hatékonyságát, míg a komplex ellátási láncok átláthatatlansága kedvez a rejtett bűnözői tevékenységeknek (1. ábra).

1. ábra: Az európai logisztikai hálózatok forró pontjai

Forrás: saját szerkesztés mesterséges intelligencia segítségével, az Europol SOCTA 2022, az Európai Bizottság (2023) és szakirodalmi források alapján

A szervezett bűnözés napjainkban egyre inkább transznacionális jellegű (Ürmösné 2018), és tudatosan használja ki a globális és regionális hálózatok adta lehetőségeket. Az Europol jelentései szerint a bűnözői csoportok rendszeresen támaszkodnak a logisztikai infrastruktúrára – például kikötőkre, raktárakra és közúti szállítási útvonalakra – illegális áruk mozgatásához, amelyeket gyakran legális szállítmányok mögé rejtve juttatnak célba (Europol 2022).

A térbeli koncentráció szempontjából kiemelt jelentőséggel bírnak a logisztikai csomópontok, mint a nagy tengeri kikötők és elosztóközpontok. Ezek a helyszínek a magas árumennyiség, a nemzetközi kapcsolatok és a komplex infrastruktúra miatt egyszerre szolgálnak a legális gazdasági tevékenységek és az illegális áruforgalom potenciális színtereiként. A bűnözésföldrajzi megközelítés ezeket a területeket gyakran „forró pontokként” (hotspots) azonosítja, ahol a bűnözési kockázat az átlagosnál jóval magasabb (Eurostat 2023).

3. Logisztika és illegális tevékenységek az Európai Unióban

A modern logisztikai rendszerek fejlődése jelentős mértékben hozzájárult az európai gazdaság hatékonyságának növekedéséhez, ugyanakkor új lehetőségeket is teremtett az illegális tevékenységek számára. Az Európai Unióban az áruk szabad mozgása és a fejlett infrastruktúra következtében a szervezett bűnözői csoportok egyre gyakrabban használják fel a legális ellátási láncokat tiltott áruk szállítására és terítésére (Europol 2022).

A logisztikai rendszerekhez kapcsolódó egyik legjelentősebb jelenség a különböző csempészeti formák térnyerése. A kábítószeres, fegyveres és más tiltott termékek gyakran legális szállítmányok közé rejtve jutnak be az Európai Unió területére (Tihanyi et al. 2020). A tengeri konténerforgalom ebben kiemelt szerepet játszik: a hatalmas árumennyiség és a gyors átfutási idők miatt az ellenőrzési kapacitások korlátozottak, ami kedvez a bűnözői csoportok tevékenységének (European Commission 2023). A nagy európai kikötők – például Rotterdam és Hamburg – különösen érzékeny belépési pontoknak számítanak az illegális áruk szempontjából.

A közúti szállítás szintén fontos csatornát jelent a bűnözői hálózatok számára. A kamionos áruszállítás rugalmassága, valamint a belső határellenőrzések hiánya lehetővé teszi a tiltott termékek gyors és viszonylag észrevétlen mozgatását az EU-n belül. A tranzitországok – például Németország – ebben a folyamatban kulcsszerepet töltenek be, mivel központi elhelyezkedésük és fejlett infrastruktúrájuk miatt az európai áruforgalom jelentős része áthalad rajtuk.

A hamisított termékek kereskedelme szintén szorosan kapcsolódik a logisztikai hálózatok működéséhez. A szervezett bűnözői csoportok gyakran használják a raktárakat és elosztóközpontokat az illegális áruk tárolására, újracsomagolására és továbbítására. Ezek a tevékenységek nehezen észlelhetők, mivel a legális és illegális áruk gyakran ugyanazon logisztikai csatornákon keresztül mozognak (Eurostat 2023).

A logisztikai rendszerek komplexitása tovább növeli a visszaélések lehetőségét. Az ellátási láncok több szereplőt, országot és technológiai rendszert kapcsolnak össze, ami csökkenti az átláthatóságot és megnehezíti az ellenőrzést. A bűnözői csoportok ezt kihasználva képesek manipulálni a szállítási dokumentumokat, hamis adatokat előállítani, vagy akár beépülni a legális vállalatok működésébe.

A digitalizáció új dimenziót adott az illegális tevékenységeknek a logisztikai szektorban. Az elektronikus rendszerek – például a szállítmánykövetés, a vámkezelés vagy a készletnyilvántartás – manipulálása lehetővé teszi az illegális áruk „eltüntetését” a rendszerből.

Emellett a kibertámadások révén a bűnözői csoportok hozzáférhetnek érzékeny logisztikai adatokhoz, amelyek segítségével célzottan szervezhetik meg illegális tevékenységeiket (Europol 2022).

4. A tengeri kikötők szerepe: Rotterdam, Antwerpen, Hamburg

A tengeri konténerforgalom az EU egyik legkritikusabb pontja a bűnözés szempontjából. **Rotterdam**, Európa legnagyobb kikötője évente több mint 14 millió TEU konténert kezel. A holland vámhatóságok szerint a lefoglalt kokain jelentős része dél-amerikai szállítmányokban érkezik, gyakran banános vagy kávé konténerek közé rejtve. A bűnözői csoportok sokszor kikötői dolgozókat is beszerveznek, hogy hozzáférjenek a konténerekhez.

Antwerpen hasonló problémákkal küzd: 2022-ben rekordmennyiségű, több mint 100 tonna kokaint foglaltak le. A kikötő mérete és a logisztikai láncok gyorsasága miatt a teljes körű ellenőrzés gyakorlatilag lehetetlen.

Hamburg a hamisított termékek egyik fő belépési pontja. A kínai és török eredetű hamis ruházat, elektronikai cikkek és gyógyszerek gyakran legális szállítmányok mögé rejtve érkeznek.

Közúti korridorok: Németország mint tranzitország

Németország földrajzi elhelyezkedése miatt az EU egyik legfontosabb tranzitországa. Az **A3, A4 és A5 autópályák** különösen nagy forgalmat bonyolítanak le, és a kelet–nyugati áruforgalom fő ütőerei. A rendőrségi jelentések szerint a kábítószer-szállítmányok jelentős része ezeken a korridorokon halad át, gyakran rejtett rekeszekben vagy kettős padlózatú kamionokban.

Vasúti logisztika: Duisburg és a „New Silk Road”

Duisburg Európa legnagyobb belvízi kikötője és a kínai–európai vasúti áruforgalom egyik központja. A „New Silk Road” vasúti útvonalain érkező konténerek ellenőrzése különösen nehéz, mivel a vasúti szállítmányok gyors átfutási ideje kevés lehetőséget ad a részletes vizsgálatra.

Hamisított termékek: Olaszország és Spanyolország elosztóközpontjai

Észak-Olaszország (Milánó, Bologna) és Spanyolország (Valencia, Algeciras) raktárközpontjai gyakran szolgálnak hamisított áruk átcsomagolási pontjaiként. A bűnözői csoportok itt keverik össze a legális és illegális termékeket, mielőtt azok továbbkerülnek az EU belső piacára.

Digitalizáció és kibertámadások

A logisztikai rendszerek digitalizációja új típusú bűnözési formákat hozott létre. Példák:

- **Rotterdamban** 2013-ban hackerek hozzáfértek a kikötői konténerkezelő rendszerhez, hogy pontosan tudják, melyik konténerben érkezik a kábítószer.
- **A Maersk 2017-es NotPetya támadása** megmutatta, hogy egyetlen kibertámadás globális ellátási láncokat képes megbénítani.

A logisztikai rendszerek az Európai Unióban kettős funkciót töltenek be: egyrészt a gazdasági növekedés alapvető motorjaként működnek, másrészt olyan strukturális környezetet teremtenek, amelyet a szervezett bűnözés hatékonyan képes kihasználni. Ez a kettősség különösen releváns a bűnözésföldrajzi vizsgálatok szempontjából, hiszen rávilágít arra, hogy a gazdasági központok és logisztikai csomópontok nem csupán a legális áruforgalom kulcsfontosságú pontjai, hanem a bűnözési aktivitás szempontjából is kiemelt kockázatot hordozó területek.

5. A bűnözés térbeli megjelenése a logisztikai hálózatok mentén az Európai Unióban

A bűnözésföldrajzi kutatások egyik alapvető megállapítása, hogy a bűncselekmények térben nem véletlenszerűen jelennek meg, hanem meghatározott csomópontokban és útvonalak mentén koncentrálódnak. Ez a jelenség különösen jól megfigyelhető a logisztikai hálózatok esetében, ahol az áruforgalom intenzitása és az infrastruktúra fejlettsége közvetlenül befolyásolja a bűnözési mintázatok kialakulását (Brantingham & Brantingham 1995).

Az Európai Unióban a bűnözés térbeli koncentrációja elsősorban a nagy logisztikai csomópontok környezetében figyelhető meg. A tengeri kikötők – például Rotterdam és Hamburg – nemcsak gazdasági központok, hanem a nemzetközi áruforgalom elsődleges belépési pontjai is. A hatalmas árumennyiség és a folyamatos árumozgás miatt ezek a helyszínek ideális környezetet biztosítanak az illegális áruk bejuttatására, mivel az ellenőrzési kapacitások korlátozottak a forgalom volumenéhez képest (Europol 2022).

A közúti közlekedési hálózatok szintén meghatározó szerepet játszanak a bűnözés térbeli terjedésében. Az európai autópálya-rendszer – különösen a nyugat-keleti irányú korridorok – lehetővé teszi az áruk gyors és folyamatos áramlását, amelyet a bűnözői csoportok is kihasználnak. A tranzitországok, mint például Németország, földrajzi elhelyezkedésük és fejlett infrastruktúrájuk miatt kulcsfontosságú szerepet töltenek be, mivel az európai áruforgalom jelentős része ezeken a területeken halad át.

A logisztikai elosztóközpontok és raktárak szintén fontos térbeli elemei a bűnözési struktúráknak. Ezek a létesítmények gyakran nagyvárosok peremterületein vagy ipari zónákban találhatók, ahol a forgalom magas, ugyanakkor a közvetlen ellenőrzés korlátozott. A bűnözői csoportok számára ezek a helyszínek ideális lehetőséget biztosítanak az illegális áruk tárolására, átcímkezésére és továbbítására, miközben a tevékenységük rejtve maradhat (Eurostat 2023).

A térbeli mintázatok elemzése során kiemelt jelentőséggel bír a „hotspot” jelenség, amely szerint bizonyos földrajzi pontokon a bűnözési aktivitás az átlagosnál jóval magasabb. A logisztikai hálózatok esetében ezek a hotspotok jellemzően olyan helyszíneken alakulnak ki, ahol több közlekedési mód találkozik – például kikötők, vasúti csomópontok és autópályák metszéspontjai. Az ilyen területek magas hozzáférhetősége és komplex infrastruktúrája vonzóvá teszi őket a bűnözői tevékenységek számára.

A schengeni térség sajátosságai tovább erősítik ezeket a térbeli mintázatokat. A belső határellenőrzések hiánya lehetővé teszi az áruk gyors és akadálymentes mozgását, ami gazdasági szempontból előnyös, ugyanakkor csökkenti a kontroll lehetőségét. Ez különösen a közúti szállítás esetében jelent kihívást, ahol a folyamatos árumozgás és a nagy forgalom miatt a célzott ellenőrzések nehezen kivitelezhetők (European Commission 2023).

A digitalizáció térbeli szempontból is átalakítja a bűnözési mintázatokat. Míg korábban a bűnözés elsősorban fizikai helyszínekhez kötődött, addig napjainkban a digitális rendszerek révén a bűnözői tevékenységek részben „láthatatlanná” válnak, és kevésbé kapcsolódnak konkrét földrajzi pontokhoz. Ennek ellenére a fizikai logisztikai infrastruktúra továbbra is meghatározó marad, hiszen az illegális áruk mozgatása végső soron térben történik.

A logisztikai hálózatok mentén kialakuló bűnözési mintázatok szoros kapcsolatban állnak az infrastruktúra fejlettségével, az áruforgalom intenzitásával és a földrajzi elhelyezkedéssel. A bűnözésföldrajzi szemlélet lehetővé teszi e tényezők közötti összefüggések feltárását, és alapot nyújt olyan megelőzési és ellenőrzési stratégiák kidolgozásához, amelyek célzottan képesek kezelni a logisztikai rendszerekből fakadó biztonsági kihívásokat.

6. Következtetések

A tanulmány célja annak feltárása volt, hogy a logisztikai hálózatok miként befolyásolják a bűnözés térbeli megjelenését az Európai Unióban. Az elemzés rávilágított arra, hogy a modern ellátási láncok nem csupán a gazdasági hatékonyság növelésében játszanak meghatározó szerepet, hanem a szervezett bűnözés számára is új működési tereket nyitnak.

A vizsgálat eredményei alapján megállapítható, hogy a bűnözés térbeli koncentrációja szorosan összefügg a logisztikai infrastruktúra fejlettségével. A nagy forgalmú kikötők, közúti folyosók és elosztóközpontok olyan csomópontokat alkotnak, ahol a bűnözési aktivitás az átlagosnál magasabb. Ezek a területek a bűnözésföldrajz szempontjából tipikus „hotspot-ként” értelmezhetők, ahol a magas hozzáférhetőség és a komplex infrastruktúra kedvez a bűnözői tevékenységeknek.

A tanulmány azt is bemutatta, hogy a szervezett bűnözői csoportok egyre mélyebben integrálódnak a legális gazdasági folyamatokba, különösen a logisztikai rendszerekbe. A csempészet, a hamisított termékek kereskedelme és a digitális manipulációk mind olyan tevékenységek, amelyek kihasználják az ellátási láncok összetettségét és átláthatatlanságát. Ez a tendencia azt jelzi, hogy a bűnözés már nem csupán a logisztikai rendszerek „peremén” jelenik meg, hanem azok szerves részévé válik.

Fontos következtetés, hogy a schengeni térség által biztosított szabad mozgás kettős hatással bír: miközben jelentős gazdasági előnyt jelent, egyben biztonsági kihívásokat is teremt. A határellenőrzések csökkenése megkönnyíti az áruk áramlását, ugyanakkor korlátozza az ellenőrzési lehetőségeket, ami kedvez a bűnözői hálózatok működésének.

A digitalizáció szerepe szintén meghatározó a jövő szempontjából. A technológiai fejlődés növeli a logisztikai rendszerek hatékonyságát, ugyanakkor új típusú bűnözési formákat is létrehoz, amelyek kezeléséhez fejlettebb ellenőrzési és biztonsági megoldások szükségesek. A digitális rendszerek manipulálhatósága és a kibertámadások kockázata tovább növeli az ellátási láncok sérülékenységét.

Az elemzés megerősítette a tanulmány központi tézisé, miszerint a logisztikai hálózatok nem pusztán gazdasági infrastruktúrák, hanem a szervezett bűnözés térbeli működésének meghatározó strukturális elemei is.

Felhasznált irodalom

- Brantingham, P. L., & Brantingham, P. J. (1995): Criminality of place: Crime generators and crime attractors. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 3(3): 5–26.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979): Social change and crime rate trends: A routine activity approach. *American Sociological Review*, 44(4): 588–608.
- European Commission. (2021): EU strategy to tackle organised crime 2021–2025. Publications Office of the European Union. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0170>

- European Commission (2023): EU strategy to tackle organised crime 2021–2025.
<https://commission.europa.eu>
- Eurostat (2023): Crime and criminal justice statistics https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Crime_and_criminal_justice_statistics
- Europol (2022): European Union serious and organised crime threat assessment (SOCTA)
<https://www.europol.europa.eu>
- European Commission (2023): Annual report on the functioning of the Schengen area.
Publications Office of the European Union
- Eurostat (2023): Illicit trade and customs enforcement statistics in the European Union.
Publications Office of the European Union
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) (2023): Global report on cocaine 2023.
United Nations
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) (2021): Misuse of containerized maritime shipping in the global trade of counterfeit goods. OECD Publishing
- Mátyás Sz. – Németh J. – Ritecz Gy. (2020): A turizmusbiztonság társadalmi és gazdasági összefüggéseinek statisztikai vizsgálata. TERÜLETI STATISZTIKA, 60(5): 567-580.
- Tihanyi, M. – Mátyás, Sz. – Vári, V. – Krasnova, K. (2020): Drug Policy in Hungary: Current Trends and Future Prospects. Сибирское юридическое обозрение 17(4): 485-494.
- Ürmösné S. G. (2018): Organized crime. Technical English for officers. Dialóg Campus Kiadó, Budapest

Sivadó Máté Ph.D. r. alezredes, egyetemi docens

Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar

*sivado.mate@uni-nke.hu***Kiss Sándor r. alezredes, kapitányságvezető**

Komáromi Rendőrkapitányság

*kiss.sandor77@gmail.com***BÖRTÖN VS. REHABILITÁCIÓ: A NAGY AMERIKAI TÉVÚT,
ÉS ANNAK TÉRBELI TANULSÁGAI****Absztrakt**

A tanulmány az amerikai büntetés-végrehajtás elmúlt hetven évének átalakulását vizsgálja, különös tekintettel rehabilitációs megközelítéstől a punitív fordulatig vezető útra. A dolgozat kvalitatív dokumentumelemzés módszerével tárja fel azokat a folyamatokat, amelyek révén Robert Martinson 1974-es „What Works?” tanulmánya – és annak közbeszédben elterjedt „nothing works” leegyszerűsítése – fordulatot hozott az amerikai büntetőpolitikában. A vizsgálat térbeli-földrajzi perspektívát is érvényesít: az Atlanti-óceán két partján kibontakozó eltérő büntetőpolitikai modelleket állítja párhuzamba, és az észak-amerikai térség folyamatait európai, illetve magyar összehasonlításban értelmezi.

A kutatás két hipotézist vizsgál: a punitív fordulat hozzájárulhatott a fogvatartottak emberi jogainak romlásához; valamint valószínűleg erősítette a börtönártalmakat és megnehezítette a sikeres reszocializációt. A forrásanyag 1950-től napjainkig tartó időszakot ölel fel, és peer-reviewed szakirodalmat foglal magában, szakpolitikai dokumentumokat, valamint magyar büntetés-végrehajtási szakanyagokat.

Az elemzés rámutat arra, hogy a rehabilitációs korszak sem volt egységes, homogén időszak, és Martinson állításai leegyszerűsödtek a politikai diskurzusban. A punitív fordulat következményei – köztük a tömeges bebörtönzés, a magánbörtönök terjedése és a határozott idejű büntetések (determinate sentencing) – összefüggésbe hozhatók a fogvatartási körülmények romlásával és a börtönártalmak felerősödésével. A tanulmány azt is bemutatja, hogyan vezetett a későbbi metaanalitikus kutatás a „what works” irányzat újjáéledéséhez, s milyen tanulságokkal szolgálhat mindez a magyar büntetés-végrehajtás számára. A regionális,

kontinensek közötti különbségek figyelembevétele így nem öncélú, hanem az elemzés értelmezési keretének szerves része.

Kulcsszavak: börtön, büntetés-végrehajtás, bűnözésföldrajz, rehabilitáció

1. Bevezetés

A modern büntetőjog egyik központi kérdése az, hogy milyen célt kell szolgálnia a büntetésnek: elsősorban a társadalom védelmét, a bűncselekmények megelőzését, vagy inkább az elkövetők újbóli társadalmi beilleszkedését (Farkas 2006). Az Amerikai Egyesült Államok büntetés-végrehajtási rendszere az elmúlt évtizedekben drámai változásokon ment keresztül e tekintetben, az amerikai kontinensen sajátos, az európai térségtől földrajzilag és szemléletében is elkülönülő utat bejárva, és e változások nemzetközi szinten is hatást gyakoroltak a kriminálpolitikai gondolkodásra (Cullen és Gendreau 2001). Az 1950-es évektől az 1970-es évek elejéig tartó időszakban a rehabilitáció volt az uralkodó ideológia, amely az elkövetőket gyógyítandó betegekként tekintette, akiket programokkal vissza lehet vezetni a normális életbe. Ezt az optimista korszakot azonban az 1970-es évek közepétől egy markáns punitív fordulat váltotta fel. Következésképpen az Egyesült Államok a világ legnagyobb bebörtönzési arányával rendelkező országává vált (The Sentencing Project 2023).

A fordulat intellektuális katalizátora Robert Martinson 1974-es tanulmánya volt, amelynek leegyszerűsített „nothing works” szlogenje a közbeszédben azt a meggyőződést erősítette, hogy a börtönbeli kezelési programok hatástalanok a visszaesés csökkentésében (Martinson 1974, Cullen 2013). E doktrína mentén az amerikai törvényhozás megváltoztatta a büntetési gyakorlatot: bevezették a *determinate sentencing* (determinate sentencing) és a *mandatory minimum* (minimumbüntetések) rendszereket, szigorították a három csapás (three-strikes) törvényeket, és a rehabilitációs programok háttérbe szorultak (Brennan Center for Justice 2013). Ezzel párhuzamosan a magánbörtönök szektora is növekedésnek indult, amely további komplexitást adott a börtönrendszerhez, és amely jelenség az észak-amerikai térségben terjedt el a legnagyobb mértékben.

Jelen tanulmány e folyamatok kritikus elemzésére vállalkozik. A kutatás két hipotézist vizsgál meg a rendelkezésre álló szakirodalom alapján. Az első hipotézis szerint a punitív fordulat hozzájárulhatott a fogvatartottak emberi jogainak romlásához, különösen a túlszűfolttság, az izolációs intézkedések és a hosszú, determinate ítéletek kontextusában. A második hipotézis

szerint ez a fordulat valószínűleg erősítette a börtönártalmakat – mint a prizonizáció és a társadalmi stigmatizáció – és ezzel megnehezítette a sikeres reszocializációt és reintegrációt.

E hipotézisek vizsgálatához a tanulmány kvalitatív dokumentumelemzésen alapuló megközelítést alkalmaz, amely a peer-reviewed szakirodalom, a szakpolitikai dokumentumok és a magyar büntetés-végrehajtási források áttekintésére épül. A dolgozat először röviden bemutatja a releváns elméleti keretet, majd részletesen tárgyalja a módszertani megközelítést. Ezt követően történeti perspektívában elemzi a rehabilitációs korszakot, Martinson tanulmányának hatását, a punitív fordulat megnyilvánulásait, valamint a „what works” irányzat újjáéledését. Végül röviden kitér a magyar kontextusra – európai összehasonlításban elhelyezve az amerikai tapasztalatokat –, és levonja a legfontosabb következtetéseket.

2. Elméleti keret

A büntetés funkcióiról szóló elméleti viták évszázadok óta formálják a büntetőjogi gondolkodást. A klasszikus irányzatok közül a retribúció – vagyis a megtorlás elve – szerint a büntetés önmagában igazolt válasz a jogsértésre, amely helyreállítja az erkölcsi egyensúlyt (von Hirsch 1976). Ezzel szemben a prevenciós elméletek – általános és különös prevenció – a büntetést eszközként tekintik: céljuk más potenciális elkövetők elrettentése, illetve az adott elkövető jövőbeli bűncselekményeinek megakadályozása. A rehabilitáció ezektől részben különbözik, mivel nem pusztán az elrettentésre vagy a megtorlásra fókuszál, hanem az elkövető személyiségének, készségeinek és társadalmi kapcsolatainak átalakítására törekszik (Cullen és Gilbert 1982). E megközelítés alapja az a feltételezés, hogy a bűnözői magatartás okai legalább részben kezelhetők oktatás, képzés, pszichológiai támogatás és szociális programok révén (Farkas 2017).

A reszocializáció és a reintegráció fogalmai szorosan kapcsolódnak a rehabilitációhoz, de fontos árnyalatnyi különbségek húzódnak közöttük. A reszocializáció a börtönkörnyezetben zajló folyamatra utal. A fogvatartott újra elsajátítja azokat a társadalmi normákat, készségeket és viselkedési mintákat, amelyek a törvénytisztelő élethez szükségesek (Boros és Csetneky, 2002). A reintegráció tágabb perspektívát jelöl: a börtönből szabadult személy tényleges visszailleszkedését, beleértve a lakhatást, munkát, családi kapcsolatokat és közösségi elfogadást (Vókó 2010). Magyar jogszabályok is különbséget tesznek e két fogalom között.

A börtönártalmak – prizonizáció és „pains of imprisonment” – fogalmait Donald Clemmer (1940) és Gresham Sykes (1958) klasszikus műveire nyúlnak vissza. A prizonizáció azt a folyamatot jelöli, amelyben a fogvatartott alkalmazkodik a börtön szubkulturális normáihoz, és

ezzel párhuzamosan elidegenedik a külvilág normáitól, ami megnehezíti a későbbi társadalmi reintegrációt (Clemmer, 1940). Sykes a börtön-szenvedések öt fő dimenzióját azonosította: a szabadság, az autonómia, a javak, a szolgáltatások és a biztonság elvesztését. Ezek az elvonások összehatása – földrajzi és kulturális kontextustól függetlenül – mélyreható pszichológiai és szociális következményekkel jár, amelyek a fogvatartás után is tartósan fennmaradhatnak.

A normalizáció és az individualizáció elvei a modern, humanisztikus büntetés-végrehajtás két pillére (Vókó 2006). A normalizáció azt jelenti, hogy a börtönkörülményeket a lehető legközelebb kell hozni a szabad társadalom körülményeihez, ezzel csökkentve a prizonizáció kockázatát. Az individualizáció elve szerint minden fogvatartottat egyéni kockázati és szükségleti profil alapján kell kezelni, biztosítva a személyre szabott programokat és bánásmódot. E két elv harmóniája – amely különösen a skandináv régió büntetés-végrehajtási gyakorlatában érvényesül következetesen – képezi az alapját azoknak a korszerű rehabilitációs modelleknek, amelyek empirikus bizonyítékok szerint hatékonyak lehetnek a visszaesés csökkentésében (Andrews – Bonta 2010).

3. Módszertan

Jelen tanulmány kvalitatív, tematikus dokumentumelemzés módszerével készült. Ez nem szisztematikus irodalmi áttekintés vagy metaanalízis, hanem történeti-strukturális megközelítésű narratív szintézis. A kutatás célja nem kvantitatív hatásmérések összegzése, hanem a szakpolitikai, tudományos és társadalmi diskurzusok közötti interakciók feltárása egy meghatározott történeti időszakban és térbeli, földrajzi kontextusban. A forráskiválasztás több lépcsőben történt, és több kritériumot követett.

Első lépésben meghatároztuk az időkeretet: 1950-től napjainkig, mivel ez az intervallum tartalmazza a rehabilitációs modell felemelkedését, a punitív fordulat kibontakozását és a modern evidencia-alapú megközelítések újjáéledését. Ez lehetővé teszi a hosszú távú trendek és ciklikusságok azonosítását. A forrásbázis három fő kategóriát ölel fel: (1) peer-reviewed tudományos cikkek, amelyek elsődleges vagy másodlagos empirikus adatokat közölnek a börtönrendszer hatékonyságáról, a programok eredményeiről vagy a szakpolitikai változásokról; (2) könyvek és monográfiák, különösen olyan alapművek, mint Martinson (1974) eredeti tanulmánya, Cullen és társai későbbi elemzései, valamint magyar szerzők munkái (Boros, Csetneky és Vókó); (3) szakpolitikai jelentések és hivatalos dokumentumok (pl. The Sentencing Project, Brennan Center for Justice jelentései, valamint a magyar Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának anyagai).

A forráskiválasztási stratégia nem törekedett teljességre, hanem a reprezentativitásra és az elméleti telítettségre. Keresési kulcsszavakként olyan kifejezéseket használtunk, mint „rehabilitation”, „punitive turn”, „nothing works”, „mass incarceration”, „recidivism”, „determinate sentencing”, „magánbörtön”, „reszocializáció”. A magyar nyelvű források esetében a „büntetés-végrehajtás”, „reintegráció”, „normalizáció” és „prizonizáció” kulcsszavak vezérelték a keresést. Kizártuk azokat a forrásokat, amelyek kizárólag publicisztikai jellegűek, nem tartalmazznak hivatkozási apparátust, vagy feltételezhetően egyoldalú ideológiai beállítottságúak. Szintén kizártuk azokat a kvantitatív metaanalíziseket, amelyek bár relevánsak, de elsősorban technikai, statisztikai jellegűek, és nem illeszkednek a narratív szintézis kereteibe.

Az elemzés tematikus-strukturális logikát követett: időrendi bontásban rendszereztük a forrásokat, azonosítva a kulcsfontosságú fordulatokat (rehabilitációs korszak, Martinson-doktrína, punitív fordulat, „what works” újjáéledése), majd minden egyes periódusra vonatkozóan összevetettük a különböző szerzők állításait. E komparatív megközelítés lehetővé tette a konszenzusok és viták feltárását. Fontos, hogy ez a módszer szubjektív interpretációs elemeket tartalmaz: a témaválasztás, a források kiválasztása és az összefüggések megállapítása mind a kutató értelmező munkájának eredménye. A módszertan korlátainak elismerése a tudományos őszinteség alapvető eleme. A kutatás nem képes okozati kapcsolatokat statisztikailag bizonyítani, csupán valószínűsíthető összefüggéseket tud felvázolni a rendelkezésre álló narratívák alapján. A forráshozzáférés korlátozott volt bizonyos régebbi dokumentumok esetében, és a magyar kontextusra vonatkozó nemzetközi irodalom szűkössége is torzíthatja a kontinensek közötti összehasonlítást.

4. A rehabilitációs korszak árnyalatai (1950-1970-es évek eleje)

Az 1950-es évektől az 1970-es évek elejéig tartó időszakot gyakran a „rehabilitációs korszak” vagy a „treatment era” megnevezéssel illetik, ám e kifejezések megtévesztőek lehetnek, mert homogén keretet sugallnak. Valójában e két évtized során az amerikai börtönrendszer heterogén volt: az egyes államok, sőt az egyes intézmények között – az amerikai kontinens különböző régióiban földrajzilag is eltérő mértékben – jelentős eltérések mutatkoztak mind a filozófiában, mind a gyakorlatban (Cullen és Gilbert 1982). Ennek ellenére ebben az időszakban dominált az az elképzelés, hogy a bűnelkövetők „gyógyíthatók”, s a börtön elsődleges feladata az egyének átalakítása, nem pusztán az elszigetelésük.

A rehabilitációs ideológia alapja az úgynevezett „orvosi modell” volt, amely a bűnözést egyfajta társadalmi vagy pszichológiai patológiaként értelmezte (Rothman 1980). E modell szerint a börtönöknek „javítóintézetekként” kell működniük, amelyek diagnosztizálják az elkövetők problémáit – legyenek azok oktatási hiányosságok, mentális zavarok, szociális inkompetencia vagy érzelmi instabilitás – és célzott kezelési programokat nyújtanak. Az *indeterminate sentencing*, vagyis a határozatlan ítélkezés rendszere, e filozófia szerves része volt: a bírók minimális és maximális büntetési időt szabtak meg, de a tényleges szabadulás időpontját a parole bizottságok határozták meg, az egyén „gyógyulási” folyamatának függvényében (Clear és Cole 1997).

Az oktatási és képzési programok valóban részét képezték ennek a korszaknak, de nem szabad idealizálni azok mértékét és minőségét. Sok börtönben léteztek alapfokú és középfokú oktatási lehetőségek, szakképző műhelyek, valamint bizonyos pszichológiai tanácsadási szolgáltatások (American Psychological Association 2003). Ugyanakkor e programok finanszírozása gyakran elégtelennek bizonyult, a résztvevők aránya korlátozott volt, és az alkalmazott módszerek nem feltétlenül alapultak tudományos evidenciákon. A források egyes államokban és intézményekben bőségesek voltak, máshol alig léteztek, ami markáns regionális, térbeli egyenlőtlenségekre utal. Ráadásul az *indeterminate sentencing* rendszere önmagában is problematikus volt: a döntéshozatal gyakran szubjektív és előítéletekkel terhelt lehetett, ami egyenlőtlenségekhez és önkényességhez vezetett (Tonry 1996).

A rehabilitációs retorika és a valóság közötti különbségek tehát markánsak voltak. Míg a hivatalos diskurzus a kezelés és a reform nyelvét használta, a börtönök szervezeti kultúrája, személyzete és fizikai infrastruktúrája gyakran még mindig a büntetésre és az izolációra összpontosított. Egyes történészek rámutatnak, hogy a rehabilitációs programok olykor kényszerítő eszközként működtek: a fogvatartottak részvételüket nem mindig önkéntesen választották, hanem a korai szabadulás reményében engedtek a nyomásnak (Rothman 1980). Továbbá, az 1960-as évek végére az amerikai társadalom mély társadalmi feszültségekkel küzdött, a bűnözési ráta emelkedett, és e jelenségek politikai következményei aláásták az optimista rehabilitációs narratívát. Mindezek alapján megállapítható, hogy a rehabilitációs korszak árnyalt, részben ellentmondásos fejezet volt az amerikai büntetés-végrehajtás történetében.

Empirikus adatok e korszakra vonatkozóan korlátozottan állnak rendelkezésre, mivel a visszaeső kutató módszertanok még nem voltak annyira kifinomultak, mint később. Lipton és mtsai (1975) átfogó áttekintése 231, 1945 és 1967 között végzett evaluációs tanulmányt vont

be, ám e tanulmányok között számos gyenge minőségű, módszertanilag hiányos munka is szerepelt. Az elérhető adatok alapján bizonyos programok bizonyos körülmények között hatékonyaknak tűntek, mások viszont egyáltalán nem. A problémát az jelentette, hogy nem volt egyértelmű elméleti keret, amely meghatározta volna, mely programok, mely típusú elkövetőknél és milyen körülmények között működhetnek.

5. A Martinson és a „Nothing Works” tétel (1974)

Robert Martinson 1974-ben megjelent tanulmánya, a „What Works? – Questions and Answers About Prison Reform”, hatást gyakorolt az amerikai büntetőpolitikára. A tanulmány egy háromtagú kutatócsoport átfogó projektjének része volt, amely a New York State Governor's Special Committee on Criminal Offenders megbízásából készült (Lipton és mtsai 1975). A kutatás célja az volt, hogy empirikus alapon értékelje a börtönbeli rehabilitációs programok hatékonyságát a visszaesés csökkentésében.

A módszertan lényege abban állt, hogy a kutatócsoport áttekintette az 1945 és 1967 között publikált, angolul elérhető evaluációs tanulmányokat, és végül 231 tanulmányt vont be az elemzésbe. E tanulmányok sokféle intervenciót értékeltek: oktatási programokat, pszichoterápiát, intenzív felügyeletet, közösségi alapú kezelést, valamint különféle börtönkörnyezeteket. Martinson (1974) összegző cikkében arra a következtetésre jutott, hogy „néhány elszigetelt kivételtől eltekintve, az eddigi rehabilitációs erőfeszítések nem mutattak érdemi hatást a visszaesés csökkentésére”.

Fontos, hogy Martinson állításai leegyszerűsödtek és eltorzultak a médiában és a politikai közbeszédben. Az eredeti tanulmány árnyaltabb volt, mint az, amit később a „nothing works” szlogenként terjesztettek. Martinson maga is elismerte, hogy néhány program bizonyos körülmények között hatásosnak tűnt, de ezek az eredmények nem voltak szisztematikusak vagy megbízhatóan reprodukálhatók. Az ő szándéka elsősorban az volt, hogy megkérdőjelezze a naiv optimizmust, amely áthatotta az 1960-as évek büntetés-végrehajtását, nem pedig az, hogy minden rehabilitációs programot kategorikusan hatástalannak nyilvánítson (Cullen 2013).

A médiareprezentáció és a politikai eszközök azonban elfedték ezeket az árnyalatokat. A „nothing works” doktrína vonzó volt mind a konzervatívok, mind a liberálisok számára, bár különböző okokból. A konzervatív oldalon az üzenet igazolta a szigorúbb büntetések és a hosszabb ítéletek bevezetését: ha a rehabilitáció úgysem működik, akkor legalább a társadalmat el kell választani a veszélyes bűnözőktől (Cullen és Gendreau 2001). A liberális oldalon az

indeterminate sentencing kritikája – amely gyakran szubjektív és diszkriminatív döntésekhez vezetett – szintén támaszt talált Martinson következtetéseiben (Tonry 1996).

Kevésbé ismert tény, hogy Martinson 1979-ben publikált egy újabb tanulmányt, amelyben lényegében visszavonta korábbi kategorikus állítását. Ebben a munkában elismerte, hogy néhány kezelési program valóban hasznos lehet, míg mások ártalmasak, és hogy a hatékonyság erősen függ a megvalósítás körülményeitől, a célcsoport jellemzőitől és a program minőségétől (Martinson 1979). Ez az önkritika azonban messze nem kapott akkora figyelmet, mint az eredeti tanulmány, és a közbeszédben továbbra is a „nothing works” tétel dominált (Cullen 2013). Ez a példa jól illusztrálja, hogy a tudományos kutatás eredményei hogyan alakulhatnak át politikai és ideológiai eszközökké, gyakran az eredeti árnyalatosság és komplexitás elvesztésével.

A „nothing works” doktrína politikai felhasználása tehát messze túlmutat egy egyszerű szakmai vitán. Az 1970-es évek közepétől kezdve ez a tétel legitimálta az amerikai büntetőpolitika radikális átalakulását, amely a *determinate sentencing*, a kötelező minimumbüntetések, a „three strikes” törvények és a „tough on crime” retorika térnyeréséhez vezetett. Martinson munkája így – akaratán kívül – katalizátora lett egy olyan politikai fordulatnak, amelynek hatásai évtizedekre meghatározták az amerikai igazságszolgáltatást, és az Atlanti-óceán túloldalának fejlődésétől egyre inkább eltérő pályára állították azt.

6. A punitív fordulat (1970-es évek közepétől napjainkig)

Az 1970-es évek közepétől kezdődően az Egyesült Államok büntetőpolitikája – az amerikai kontinensen szinte példa nélküli léptékben – egy markáns punitív fordulatot vett, amely a rehabilitációs megközelítés háttérbe szorulásához és a büntetés-központú szemlélet előtérbe kerüléséhez vezetett. E fordulat szerves részét képezte a *determinate sentencing*, vagyis a határozott ítélezési rendszer bevezetése, amely szemben állt a korábban alkalmazott *indeterminate sentencing*-el. A *determinate sentencing* lényege, hogy a bírói döntés rögzítette a pontos büntetési időt, és ezzel csökkentette vagy megszüntette a parole bizottságok mozgásterét (Tonry 1996). Ez egyfelől válasz volt az *indeterminate* rendszer önkényességére, másfelől jelentősen korlátozta az egyénhez igazított, rugalmas rehabilitációs megközelítést.

A „tough on crime” politikák és a „war on drugs” kampány szorosan összefonódtak ebben a periódusban. Az 1980-as évektől kezdve – az amerikai kontinens szövetségi berendezkedéséből adódó területi tagoltság mentén – a szövetségi és az állami kormányok fokozott erőfeszítéseket tettek a kábítószer-kereskedelem és -használat elleni harcban, ami törvényhozási szinten a kötelező minimumbüntetések (*mandatory minimum sentences*) széles körű bevezetésében

manifesztálódott (Brennan Center for Justice 2013). E törvények előírták, hogy bizonyos típusú bűncselekményekért – különösen kábítószer-kereskedelem esetén – a bírónak minimális börtönbüntetést kell kiszabnia, függetlenül az eset egyedi körülményeitől. Ezzel párhuzamosan elterjedtek a „three strikes” törvények, amelyek előírták, hogy három súlyos bűncselekmény elkövetése esetén az elkövetőt életfogytig tartó vagy rendkívül hosszú szabadságvesztésre kell ítélni, még ha a harmadik bűncselekmény csekély súlyú is volt (The Sentencing Project 2023). Ezen intézkedések egyik leglátványosabb következménye a tömeges bebörtönzés jelensége volt. Az Egyesült Államok börtönnépessége az 1970-es évek eleje és 2009 között hétszeresére nőtt (National Research Council 2014). Ez az arány világviszonylatban egyedülálló: az Egyesült Államok a világ népességének mintegy 5%-át képviseli, de a világ fogvatartottainak közel 25%-át őrzi (The Sentencing Project 2023). A bebörtönzési arány kiugróan magas az afroamerikai és a latin közösségekben, és térbeli eloszlása az egyes tagállamok között is jelentősen szóródik, ami rámutat a rendszer strukturális egyenlőtlenségeire és az etnikai alapú diszkrimináció jelenlétére.

Pálincás Roland (2020) alapos elemzése rávilágít a magánbörtönök szerepére e folyamatban. A magánbörtönök rendszere az 1980-as évek végétől kezdve terjedt el az Egyesült Államokban – az európai térségben jórészt ismeretlen modellként –, és gyorsan növekvő iparággá vált. E magánszektor logikája a profitmaximalizálás, amely ellentmondásban áll a humanisztikus büntetés-végrehajtás elveivel. A profit érdekében a magánbörtönök nyomást gyakorolnak a törvényhozókra, hogy a büntetések hosszúak maradjanak, és folyamatos legyen a „kereslet” a börtönhelyekre. Pálincás (2020) kiemeli, hogy e rendszer súlyos emberi jogi aggályokat vet fel: a költségcsökkentési törekvések során a magánbörtönök gyakran kevesebb rehabilitációs programot kínálnak, rosszabbak a fogvatartási körülmények, és a személyzet képzettsége is alacsonyabb szintű lehet, mint az állami intézményekben. Mindezek hozzájárulhatnak a börtönártalmak felerősödéséhez és a reszocializáció elmaradásához.

A fogvatartási körülmények átalakulása nem csupán a magánbörtönökhöz kapcsolódik. Az állami intézmények is – az egyes térségekben eltérő mértékben – gyakran túlszűfoltta váltak, mivel a növekvő fogvatartotti létszám nem mindig járt együtt az arányos infrastrukturális fejlesztéssel. A túlszűfolttság következménye a higiénés viszonyok romlása, az erőszak növekedése, a programokhoz való hozzáférés csökkenése és a személyzet túlterheltsége. Mindezek az emberi jogok szempontjából aggályosak, és a források szerint ellentmondanak a normalizáció és az individualizáció elveinek (Vókó, 2006).

Az első hipotézis – miszerint a punitív fordulat hozzájárulhatott a fogvatartottak emberi jogainak romlásához – értékelése e kontextusban óvatosságot igényel. Az összefüggés valószínűsíthető: a hosszú, determinate ítéletek, a túlzásfoltosság, az erőforrások szűkössége és a profit-orientált magánbörtönök együttesen olyan körülményeket teremthettek, amelyek nem összeegyeztethetők a méltóságteljes bánásmóddal és az emberi jogok tiszteletben tartásával. Ugyanakkor a közvetlen oksági kapcsolat bizonyítása nehéz, mivel számos egyéb társadalmi, gazdasági és politikai tényező is befolyásolhatta az emberi jogok helyzetét a börtönökben. A rendelkezésre álló szakirodalom és a történeti elemzés alapján azonban azt mondhatjuk, hogy a punitív fordulat valószínűleg összefüggésben állhatott e negatív folyamatokkal.

A második hipotézis – miszerint a punitív fordulat valószínűleg erősítette a börtönártalmakat és megnehezítette a reszocializációt – szintén valószínűsíthető a források alapján. A hosszú ítéletek fokozottabb prizonizációhoz vezethetnek, mivel a fogvatartottak elszoknak a szabad társadalom normáitól, készségeik elavulnak, társadalmi kapcsolataik megszakadnak (Boros és Csetneky, 2002). A rehabilitációs programok hiánya vagy alacsony minősége megfosztja őket azokról az eszközöktől, amelyek a sikeres reintegrációhoz szükségesek. A stigmatizáció, amely különösen a hosszú ítéletek esetében erős, tovább nehezíti a munkába állást és a társadalmi elfogadást. Ezek az összefüggések tehát valószínűsíthetők, bár empirikus adatokkal történő pontos bizonyításuk összetett és módszertani kihívásokat tartogat.

7. A „What Works” vita újraéledése

Az 1990-es évektől kezdve a tudományos közösség újraértékelte a „nothing works” doktrínát, és egy új paradigma kezdett kibontakozni, amelyet „what works” mozgalomként ismerünk. E fordulat kulcsszereplői Paul Gendreau, Robert Ross, Francis T. Cullen és Don Andrews voltak, akik – jellemzően az észak-amerikai térség kutatóiként – kimutatták, hogy a korábbi leegyszerűsítések téves következtetésekhez vezettek (Cullen – Gendreau 2001, Andrews – Bonta 2010). Az újragondolás alapja a metaanalízis módszertanának szélesebb körű alkalmazása volt. Ez lehetővé tette a korábbi evaluációs tanulmányok kvantitatív szintézisét és a mintázatok objektív azonosítását.

A metaanalitikus kutatások eredményei azt mutatták, hogy a rehabilitációs programok hatékonysága nem „mindig működik” vagy „soha nem működik” bináris logika mentén, hanem erősen függ a program jellegétől, a célcsoport jellemzőitől, a megvalósítás minőségétől és a környezeti körülményektől. Azok a programok, amelyek megfeleltek a Risk-Need-Responsivity (RNR) modell elveinek, szignifikánsan csökkentették a visszaesés valószínűségét

(Andrews – Bonta 2010). Az RNR modell három alapelvre épül: (1) a kockázat elve (risk principle) – a magasabb kockázatú elkövetőknek intenzívebb programokra van szükségük; (2) a szükséglet elve (need principle) – a programnak a kriminogén szükségleteket kell céloznia, vagyis azokat a faktorokat, amelyek közvetlenül összefüggnek a bűnözéssel (pl. antiszociális attitűdök, rossz társas kapcsolatok); (3) a rezponzivitás elve (responsivity principle) – a programnak illeszkednie kell az egyén tanulási stílusához, képességeihez és motivációjához.

A hatékony programok jellemzői közé tartozik a kognitív-viselkedésterápia alkalmazása, amely az egyén gondolkodási mintáinak és viselkedésének átalakítására irányul, a strukturált készségfejlesztés (pl. szociális készségek, problémamegoldás), valamint a folyamatos utánpótlás és közösségi támogatás a szabadulás után (Lipsey – Cullen 2007). Ezzel szemben azok a programok, amelyek nem alapultak tudományos evidenciákon – például a „scared straight” típusú, fenyegető jellegű beavatkozások – nemcsak hatástalanok, de bizonyos esetekben akár növelhették is a visszaesés kockázatát (Petrosino és mtsai 2003).

A punitív megközelítés korlátai ezzel a tudományos fordulattal világossá váltak, és európai összehasonlításban különösen szembetűnővé váltak. A hosszú ítéletek és a „tough on crime” politikák önmagukban nem csökkentik hatékonyan a bűnözést, sőt bizonyos esetekben kontraproduktívak lehetnek, mivel erősítik a prizonizációt, megakadályozzák a készségfejlesztést és a társadalmi kapcsolatok fenntartását (National Research Council 2014). A metaanalitikus kutatások szerint a visszatartó hatás (deterrence) csak korlátozott mértékben érvényesül, különösen a már több alkalommal büntetésüket töltő egyének esetében, akik számára a börtön már nem „félelmetes” tapasztalat.

A források összevetése és vitatása fontos tanulságokkal szolgál. Martinson (1974) eredeti munkája és az azt követő „nothing works” hullám részben arra vezethető vissza, hogy a korábbi evaluációs tanulmányok módszertana gyenge volt, és nem alkalmaztak megfelelő kontrollcsoportokat vagy randomizált kísérleteket. Az újabb metaanalízisek viszont szigorúbb minőségi kritériumokat alkalmaztak, és csak azokat a tanulmányokat vonták be, amelyek módszertanilag megbízhatóak voltak (Lipsey – Cullen 2007). E módszertani finomítás lehetővé tette az árnyaltabb kép kialakítását. Emellett fontos hangsúlyozni, hogy a „what works” mozgalom nem egyszerűen visszatérés a naiv optimizmushoz, hanem egy evidencia-alapú, pragmatikus megközelítés, amely elismeri mind a rehabilitáció lehetőségét, mind a korlátait.

8. Magyar kontextus

A magyar büntetés-végrehajtási rendszer filozófiája – az európai térség jogi hagyományaiba ágyazottan – különbözik az Atlanti-óceán túloldalán kialakult amerikai punitív megközelítéstől. A magyar jogszabályok és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP) hivatalos dokumentumai hangsúlyozzák a reszocializáció és a reintegráció elsődlegességét (Vókó, 2006). A normalizáció és az individualizáció elvei – amelyeket korábban bemutatunk – központi szerepet játszanak a magyar börtönrendszer szervezésében. Célja, hogy a fogvatartottak a lehető legkisebb mértékben szenvedjenek el börtönártalmakat, és felkészüljenek a szabadulás utáni törvénytisztelő életre.

A reintegrációs törekvések keretében a magyar börtönök – az európai térség normáihoz igazodva – széles skálájú programokat kínálnak. Ide tartoznak az általános és szakmai képzést, a pszichológiai támogatást, a drogtérapiát, a családi kapcsolatok fenntartását elősegítő programok, valamint a munkavégzési biztosító lehetőségek (BvOP 2020). A magyar szakirodalom – különösen Boros János, Csetneky László és Vókó György munkái – részletesen elemzik e kérdéseket, és rámutatnak a reszocializáció intézményes és strukturális nehézségeire (Boros és Csetneky, 2002; Vókó, 2006).

Az amerikai példa tanulságai e kontextusban figyelemre méltóak. A punitív fordulat által generált tömeges bebörtönzés, az emberi jogok romlása és a börtönártalmak erősödése figyelmeztető jelként szolgálhat azokra a veszélyekre, amelyek akkor merülnek fel, ha a büntetőpolitika kizárólag a retribúció és az incapacitáció logikájára épül. Az amerikai és az európai térség összehasonlítása alapján a magyar rendszer számára fontos, hogy megőrizze rehabilitációs orientációját, és továbbra is az evidencia-alapú programokat helyezze előtérbe, elkerülve a populista „tough on crime” retorikát.

9. Következtetések

Jelen tanulmány az amerikai büntetés-végrehajtás elmúlt hetven évének történeti-strukturális – és térbeli, regionális összefüggéseiben is értelmezett – átalakulását vizsgálta, különös tekintettel rehabilitációs korszak, a punitív fordulat és a „what works” irányzat újjáéledésének kérdéseire. A kutatás két hipotézist fogalmazott meg: egyrészt azt, hogy a punitív fordulat hozzájárulhatott a fogvatartottak emberi jogainak romlásához; valamint valószínűleg erősítette a börtönártalmakat és nehezítette a sikeres reszocializációt.

Az első hipotézis tekintetében a források alapján az összefüggés valószínűsíthető. A determinate sentencing, a kötelező minimumbüntetések, a három csapás törvények, valamint a

magánbörtönök terjedése együttesen olyan környezetet teremtettek, amelyben a túlszűfolttság, a rosszabb higiénés viszonyok és a rehabilitációs programok háttérbe szorulása megfigyelhető volt. E körülmények ellentmondanak az emberi jogok nemzetközi normáinak, és élesen elütnek az európai térség büntetés-végrehajtási standardjaitól. Bár a közvetlen oksági kapcsolat bizonyítása nehéz, a források alapján az összefüggés történeti és empirikus szempontból is valószínűsíthető. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy az emberi jogok helyzete komplex, és nem kizárólag a büntetőpolitika alakulásától függ: társadalmi, gazdasági és kulturális tényezők is szerepet játszanak.

A második hipotézis – a börtönártalmak erősödése és a reszocializáció nehezedése – szintén valószínűsíthető a források alapján. A regionális különbségek ellenére a hosszú ítéletek és a determinate rendszer csökkentik a fogvatartottak motivációját és reményét, elősegítve a prizonizációt és a társadalmi elidegenedést. A rehabilitációs programok hiánya vagy rossz minősége megfosztja a fogvatartottakat azoktól a készségektől és támogatástól, amelyek a sikeres reintegrációhoz szükségesek. A stigmatizáció tovább nehezíti a munkába állást és a közösségbe való visszailleszkedést. E hatások a szakirodalom alapján valószínűsíthetők, és összhangban állnak a börtön-szociológia és a kriminálpszichológia elméleti kereteivel.

Az amerikai büntetőpolitika kihívásai tehát mélyrehatóak, és e kihívások nagy része a „nothing works” doktrína téves értelmezéséből és politikai eszközként való felhasználásából fakad. Martinson eredeti szándéka valószínűleg nem az volt, hogy minden rehabilitációs programot kategorikusan elítéljen, hanem hogy rávilágítson a naiv optimizmus veszélyeire és a módszertani szigor fontosságára. A későbbi metaanalitikus kutatások rámutattak, hogy a rehabilitáció valóban működhet, de csak akkor, ha az evidencia-alapú, jól megtervezett és megfelelően implementált programokra épül.

A szakpolitikai következmények egyértelműek: a punitív megközelítés önmagában nem elegendő a bűnözés csökkentésére és a közbiztonság növelésére. A hosszú ítéletek, a tömeges bebörtönzés és a rehabilitáció elhanyagolása nemcsak emberi jogi aggályokat vet fel, hanem gazdaságilag is fenntarthatatlan és társadalmilag is kontraproduktív. Az evidencia-alapú „what works” megközelítés alkalmazása – amely az RNR modellre épül – hatékonyabb és humánusabb alternatívát kínál.

További kutatási irányok között szerepelhet a magánbörtönök szerepének részletesebb empirikus elemzése, a hosszú ítéletek pszichológiai hatásainak longitudinális vizsgálata, valamint a sikeres reintegrációs programok hatótényezőinek azonosítása különböző kulturális és jogi kontextusokban. A magyar büntetés-végrehajtás számára különösen hasznos lenne a

nemzetközi, kontinensek közötti összehasonlító kutatás, amely a földrajzi és regionális sajátosságok figyelembevételével tárja fel, mely modellek és gyakorlatok adaptálhatók a hazai viszonyokra. Végző soron e tanulmány reményei szerint hozzájárul ahhoz, hogy a büntetőpolitikai döntések ne pusztán politikai és ideológiai megfontolásokra, hanem tudományos evidenciákra és emberi jogi szempontokra épüljenek.

Felhasznált irodalom

- American Psychological Association (2003): Rehabilitation: Emphasizing the positive. *Monitor on Psychology*, 34(7): 28.
- Andrews, D. A. A., és Bonta, J. (2010): *The Psychology of Criminal Conduct* (5th ed.). Cincinnati, OH: Anderson Publishing
- Boros János – Csetneky László (2002): *Börtönpszichológia*. Rejtjel Kiadó, Budapest
- Brennan Center for Justice (2013): *Sentencing Laws and How They Contribute to Mass Incarceration*. Brennan Center for Justice at NYU School of Law, New York
- Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (BvOP) (2020): *Reintegrációs programok*. BVOP, Budapest
- Clear, T. R. – Cole, G. F. (1997): *American Corrections* (4th ed.). Wadsworth Publishing, Belmont
- Clemmer, D. (1940): *The Prison Community*. Holt, Rinehart and Winston, New York
- Cullen, F. T. (2013): Rehabilitation: Beyond Nothing Works. *Crime and Justice*, 42(1): 299–376.
- Cullen, F. T. – Gendreau, P. (2001): From Nothing Works to What Works: Changing Professional Ideology in the 21st Century. *The Prison Journal*, 81(3): 313–338.
- Cullen, F. T. – Gilbert, K. E. (1982): *Reaffirming Rehabilitation*. Cincinnati, OH: Anderson Publishing
- Lipsey, M. W. – Cullen, F. T. (2007): The Effectiveness of Correctional Rehabilitation: A Review of Systematic Reviews. *Annual Review of Law and Social Science*, (3): 297–320.
- Lipton, D. – Martinson, R. – Wilks, J. (1975): *The Effectiveness of Correctional Treatment: A Survey of Treatment Evaluation Studies*. Praeger, New York
- Martinson, R. (1974): What Works? – Questions and Answers About Prison Reform. *The Public Interest*, 35: 22–54.

- Martinson, R. (1979): New Findings, New Views: A Note of Caution Regarding Sentencing Reform. *Hofstra Law Review*, 7(2): 243–258.
- National Research Council (2014): *The Growth of Incarceration in the United States: Exploring Causes and Consequences*. The National Academies Press, Washington, DC
- Petrosino, A. – Turpin-Petrosino, C. – Buehler, J. (2003): Scared Straight and Other Juvenile Awareness Programs for Preventing Juvenile Delinquency. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 589(1): 41–62.
- Rothman, D. J. (1980): *Conscience and Convenience: The Asylum and Its Alternatives in Progressive America*. Little, Brown and Company, Boston
- Sykes, G. M. (1958): *The Society of Captives: A Study of a Maximum Security Prison*. Princeton University Press, Princeton
- The Sentencing Project (2023): *Mass Incarceration: Trends*. The Sentencing Project, Washington, DC
- Tonry, M. (1996): *Sentencing Matters*. Oxford University Press, New York
- Vókó György (2006): *Európai büntetés-végrehajtási jog*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest
- von Hirsch, A. (1976): *Doing Justice: The Choice of Punishments*. Hill and Wang, New York

Hírek a bűnözésföldrajz hazai és nemzetközi világából

Kedves Olvasóink!

A szervezők nagy öröme a Nemzetközi Bűnözésföldrajzi Szövetség által kiírt magyar nyelvű esszéíró pályázatra számos pályamunka érkezett.

A pályázaton az alábbi eredmény született:

I. helyezett: **Kovács-Sulyok Alexandra** (Debreceni Egyetem)

II. helyezett: **Kővári Alexandra** (Kodolányi János Egyetem)

III. helyezett: **Farkasné Sármány Vivien** (Debreceni Egyetem)

Ezúton is gratulálunk minden helyezettnek!

————— o —————

2026. július 8-án dr. Bói László r. alezredes sikeresen – summa cum laude – védte meg a MATE Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskolában a

„Budapest településszerkezetének és bűnözési viszonyainak kriminálgeográfiai vizsgálata,
különös tekintettel a főváros VIII. kerületére”

című doktori értekezését.

Ezzel folyóiratunk szerkesztőbizottsági tagja a hatodik olyan személy, aki hazánkban bűnözésföldrajzi témában szerzett doktori fokozatot.

Ezúton is gratulálunk a sikeres védéshez!

Call for publication proposal

The International Criminal Geographical Association is announcing an essay competition. The essay may cover any sub-topic within the topic of criminal geography, with the maximum of 20,000 keystrokes including spaces, footnotes and bibliography.

The best essays will be published in the scientific Criminal Geographical Journal by the organizers.

The essays have to be sent to the organizers to the following email address: mszabolcs1975@gmail.com.

Deadline for submission: 30 October 2026

The essays will be judged by an international jury.

Evaluation criteria:

- professional standard
- readability and appropriate grammar

The organizer committee

Dr. Szabolcs Mátyás Ph.D. (chairman of the organising committee), Dr. Máté Sivadó Ph.D., Dr. Miklós Tihanyi Ph.D., Dr. Vince Vári Ph.D., Ürmösné Dr. Gabiella Simon Ph.D., Dr. Krisztina Keller Ph.D., Dr. Dragana Čvorović Ph.D., Dr. László Bói Ph.D., Dr. Velibor Lalic Ph.D., Dr. Krasnova, A. Kristina Ph.D.

Felhívás
az International Criminal Geographical Association
VII. Nemzetközi Bűnözésföldrajzi Konferenciájára

Biztonság térben és időben:

Hogyan köti össze a bűnözésföldrajz a tudományt a gyakorlattal?

Tisztelt Érdeklődők!

Az International Criminal Geographical Association hetedik alkalommal rendez nemzetközi bűnözésföldrajzi konferenciát. Szeretettel várjuk egyetemi oktatók, rendészettudományi kutatók és hallgatók előadásait a bűnözésföldrajz területéről.

A konferencia célja, hogy a bűnözésföldrajzzal foglalkozó kutatók lehetőséget kapjanak a kutatásaik bemutatására, illetve a téma iránt érdeklődő oktatók, gyakorlati szakemberek és rendészeti hallgatók megismerhessék a bűnözésföldrajz legújabb hazai és nemzetközi kutatási eredményeit és módszereit.

Határidők:

Jelentkezés: 2026. november 1.

Absztrakt leadása: 2026. november 15. (1000-2000 karakter közötti magyar nyelvű absztrakt)

A konferencia időpontja: 2026. november 27. 12. 10.00 – 13.00 óra.

Helyszín: online (a Microsoft Teams rendszeren keresztül)

A konferencia nyelve: magyar

Az előadás időtartama: 15 perc + 5 perc diszkusszió

A konferencia résztvevőinek lehetőséget biztosítunk, hogy az előadásuk anyaga angol vagy magyar nyelven ISBN számmal ellátott, lektorált, elektronikus konferenciakötetben jelenhessen meg. A szervezők és a szekcióvezetők javaslata alapján kiválasztott tanulmányok a *Criminal Geographical Journal* vagy a *Bűnözésföldrajzi Közlemények* lektorált folyóiratokban kerülnek publikálásra.

Kérjük, hogy a részvételi szándékát az mszabolcs1975@gmail.com címen 2026. november 1-jéig jelezze.

A konferencián való részvétel és a konferenciakötetben való megjelenés ingyenes, ám regisztrációhoz kötött!

A konferencia szervezőbizottsága:

Dr. Mátyás Szabolcs Ph.D. (a szervezőbizottság elnöke), Dr. Bói László Ph.D., Dr. Farkas Johanna Ph.D., Ürmösné dr. Simon Gabriella Ph.D., Dr. Keller Krisztina Ph.D., Dr. Németh Kornél Ph.D., Dr. Kiss Tibor Ph.D., Dr. Sivadó Máté Ph.D., Dr. Tihanyi Miklós Ph.D., Dr. Vári Vince Ph.D., Prof. dr. Bujdosó Zoltán Ph.D., Prof. dr. Sallai János Ph.D., Dr. Szabados György Ph.D., Villányi Tamás, Dr. Cielepszky Péter Ph.D., Bélai Gábor, Dr. Nyitrai Endre Ph.D., Dr. Nemerkenyi Zsombor Ph.D.

Tisztelettel:

**Dr. habil. Mátyás Szabolcs Ph.D.
egyetemi docens
a szervezőbizottság elnöke**

A közlés feltételei

Tisztelt Olvasó!

A Bűnözésföldrajzi Közlemények folyóirat szerkesztősége várja a bűnözés térbeliségét vizsgáló és feldolgozó tanulmányokat.

Az írásaikat a criminalgeography@gmail.com drótposta címre legyenek szívesek megküldeni. A beérkezett tanulmányokat a szerkesztőbizottság elnöke vaklektorálásra küldi a témában járatos szaktekintélyeknek.

A Bűnözésföldrajzi Közlemények folyóirat lehetőséget biztosít magyar nyelven 1 szerzői ív (40 000 karakter) terjedelemben bűnözésföldrajzi témájú szakmai cikkek és tanulmányok megjelentetésére.

A beküldött kéziratnak az alábbiakat kell tartalmaznia:

1. Szerző neve, tudományos fokozata (ha van), beosztása, munkahelye, drótposta címe
2. Absztrakt (rezümé): 500-1000 karakter (szóközökkel)
3. Kulcsszó: 4-6 darab
4. Minden esetben a szerző felelőssége, hogy az írása megfelel az 1999. évi LXXVI. szerzői jogról szóló törvényben foglaltaknak, illetve csak nyílt (nem minősített) információkat és adatokat tartalmaz.
5. A kéziratok terjedelme maximum 40 000 karakter (szóközökkel) (indokolt esetben több is lehet)
6. Formátum: WORD (docx, doc), Times New Roman betűtípus, 12-es betűméret
7. Lábjegyzet: 10-es betűméret
8. Képfarmátum: JPG
9. Hivatkozás: szövegközi – a szerző vezetékeve kiskapitális betűtípussal, utána a mű megjelenésének éve (BAKOS 2019). Szó szerinti hivatkozás esetében, a kiadás éve után vesszővel elválasztva, az idézett oldal oldalszáma (KOVÁCS 2019, 15).

A megküldött műnek tartalmaznia kell a végén elhelyezett hivatkozási listát a szerző(k) teljes nevével, a megjelenés évével, az idézett mű címével, kiadójával, kiadási helyével, illetve a folyóirat címével, évszámával, kötetszámával, oldalszámmal.

Berényi István (1992): Az alkalmazott szociálgeográfia elméleti és módszertani kérdései. Akadémiai Kiadó, Budapest

Bói László – Frigyer László – Nyitrai Endre (2019): Településszerkezet és kriminalitás. In: Nemzetbiztonsági Szemle. 5(1): 42

Impresszum

Kiadó: Magyar Rendészettudományi Társaság

Cím: 1089 Budapest, Diószegi Sámuel u. 38-42.

A kiadásért és szerkesztésért felelős személy: Dr. Mátyás Szabolcs

Kapcsolat: criminalgeography@gmail.com

web: www.rendeszet.hu